TÜRK VE ALMAN EDEBİYATINDA AY

Yrd.Doç.Dr. Yılmaz KOÇ*

GİRİŞ

Gökyüzü her zaman insanların ilgisini çekmiştir. Özellikle karanlık geceler, geceleri aydınlatan **ay** ve yıldızlar insanları büyülemiştir. Bu yüzden, söz konusu gezegenler ile ilgili çeşitli düşünce ve inançlar doğmuştur.

Ayrıca, **ay** konusu bazen **aya** yapılan yolculuktan, bazen uzay araştırmalarıyla bağlantılı olarak, zaman zaman da **ay** tutulması ve buna bağlı olarak halk arasında çeşitli inanç ve uygulamalardan dolayı gündemde kalmaktadır. Özellikle dinlerde **ay** (takvimi), dini gün ve bayramların düzenlenmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Diğer taraftan kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla, **ayı** konu alan film, çizgi film gibi yayınlar, televizyon ve internet aracılığı ile **aya** olan ilgi gündemde tutulmaktadır. Ayrıca çeşitli filmlerde ve dizilerde de **ayın** insanlar üzerindeki etkisi işlenmektedir. Bu tür yayınların dışında **aya** seferler planlanmakta, **ayda** arsa satışları gündeme gelmekte, hatta **ayın** mülkiyeti ile ilgili davalar uluslararası arenada yer almaktadır.

Ay, güneş ve yıldızların insanların günlük hayatında önemli bir yer tutmasından dolayı, bu kavramlar o insanların oluşturduğu milletlerin kültür hayatında da önemli bir yer oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, "**ay**"ın Türk ve Alman toplumunu oluşturan insanların hayatlarında ve dolaysı ile kültür ve edebiyatlarındaki yansımalarını tespit etmek ve bunları karşılaştırmaktır.

* Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Bu düşüncelerden yola çıkılarak; **ay** konusunun Türk ve Alman edebiyatında nasıl ele alındığını araştırılmaya başlanılmıştır. Almanca da Edgar Neis'in "Der Mond in der deutschen Lyrik" adlı çalışmasında **ay** ile ilgili Alman şiirinde yer alan bazı örnekler sunulmuştur. Bu çalışmadan da yararlanarak diğer edebi türlerde de **ay** ile ilgili araştırma devam ettirilmiştir. Bu arada **ay** ile ilgili çok sayıda bilim dalının ve sanat alanlarının da ilgi alanında olduğunu tespit edilmiştir; mimari, astronomi, sağlık, ziraat, ticaret, edebiyat gibi.

Çalışmanın hacminin çok geniş olması, bir sınırlamayı zorunlu hale getirmiştir. Bundan dolayı da yalnızca edebiyatta ve edebi türlerde geçen **ay** ile, bu çalışma sınırlandırılmıştır.

Almanca eserlerde elde edilen çeşitli kaynaklardan (internet, CD, kitap vb.) yararlanarak içinde ; Mond, Halbmond, Neumond, Vollmond, Luna, Türkçe eserlerde de; **ay**, hilal, mehtap, dolunay, yarımay veya eşanlamlıları taranmıştır. Tarama, okunan edebi eserlerde geçen **ay** ile ilgili kavramların fişlenmesi şeklinde yapılmıştır. Ayrıca burada da ne anlamda kullanıldıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ancak, burada edebi eserlerin ve edebi türlerin çok sayıda olması bizi zora sokmuştur. Bu bakımdan her iki edebiyatta da değişik edebi türlerden ve değişik yazarlardan en önemlilerinden başlayarak, rast gele seçim yapılmıştır. Seçimi yapılan yazarların, ulaşılabilen eserleri okunarak, **ay**la ilgili kısımlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ancak Türkçe'de daha çok **ay**, hilal, mehtap, kısmen de mah, meh, toy, kamer gibi kullanımlardan da yararlanılmıştır.

Seçimi yapılan yazar ve eserlerinde kullanılan **ay**la ilgili hazırlanan tablolarda, yazarların soyadlarına göre Adı-Soyadı,

yararlanılan eserin adı, edebi türü ve kullanım tekrarı ve çağrışımları verilmiştir.

Buradaki amaç; bir taraftan Türk ve Alman edebiyatında kullanılan ayı karşılaştırmakken, diğer taraftan aynı zamanda, edebi türler arasında, ayın ele alınışı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayla ilgili mitolojide geçen söylenceler, günümüze kadar ulaştığı ve edebi eserlerde yankı bulduğu için, bu konudaki görüşler kısa olarak özetlenilecektir.

Mitolojide Ay

Güneş gibi ay da, tarih boyunca kutsal sayılmış, bazen de kendisine tanrılık isnat edilmiştir. En eski medeniyete sahip olan Sümerler ve Hititlerce aya tapılması, ayın kutsal oluşu düşüncesini diğer ülkelere de yaymıştır. Yunan ve Romalılardan Astarte (Venüs) ile Artemis (Diana) adlı tanrıçalar alınlarında birer hilâl olarak tasvir edilirdi. (Bkz. Meydan Larousse 1992, C.9, S.69) Eski Türklerde de Aya tanrılık isnat edilmiştir (Kafesoğlu 1983, S124-126) ve genellikle de üç büyük Tanrıdan bahsedilir: Ay-Han, Gün-Han, Gök-han, (Bkz. Tanyu 1986, S. 17)

Efsanelerde ay, genellikle güneş ile beraber anılır. Bazen de yıldızlardan söz edilir. Ancak, bu inanışların hemen hemen hepsinde bulunan ortak özellik, güneşin kız, ayın erkek olarak kabul edilmesidir. Güneş battığı zaman "Anasının yanına gitti" denir. Güneşle ay iki kardeştir. Geceyi birlikte geçirirler, sabaha karşı babaları gelir ve güneşi kaldırırmış. Ay (oğlan), güneşe (kız) nazar değmesin diye, gökyüzünde dolaşmayı ona yasak etmiştir. Güneş, otuz iki iğnesini kem gözlere batırıp, kendini koruyacağını söyleyerek, dolaşma iznini alır. Bir başka inanışa göre; zalim bir ananın çocukları olan ay ile güneş dayanamayıp evden kaçarlar. Bir kadın, onlara bir dağın ardındaki iki gölden su içmelerini öğütler. Soldaki gölden içen

ay, sağdaki gölden içen güneş olup göğe çıkmışlar. Güneş ve ay üzerindeki lekeler de, bazı halk inanışlarına göre şöyle izah edilmektedir: Tanrı ayı erkek, güneşi kız olarak yaratmış. Aya gece, güneşe gündüz gezmesini emretmiş. Kız, gündüz yüzünü göstermekten utandığı için, Tanrı onun yüzüne bir avuç iğne atmıştır. Güneşin lekeleri bunlardır. Ay bu duruma gülmüş. Dolunayın gülen bir yüze benzemesi bundandır. Başka bir inanışa göre; önceleri ay da, güneş de aynı derecede parlakmışlar. Tanrının buyruğu ile Cebrail ayın yüzünden kanatlarını geçirmiş; bunun için de ay ilk parlaklığını yitirmiş. Aydaki lekeler için: güneşle ay kavga etmişler. Güneş ayın yüzüne çamur atmış. Ay yüzeyinde görülen lekeler bundan ileri gelmiş. Güneş ayın karısı imiş. Hamur yoğurmakta iken, ay onu kızdırmış, o da kocasının yüzüne hamurlu eli ile vurmuş. (Bkz. TDEA 1977, C.1, S.233 ; Ögel 1994, S.51-52.)

Türk folklorunda, ayın aslı mitolojik efsanelerle açıklanır. Ayın kız, güneşin de erkek olduğuna inanılır. Çeşitli bölgelerde ay ve güneşin iki kardeş, karı-koca veya ayın erkek, güneşin kız olduğuna inanılır. Ayın üstündeki lekeler çeşitli şekillerde izah edilir: bir inanca göre anası aya kızarak, yüzünü kirletmiştir; güneş, kocası olan aya kızıp, onun yüzüne hamur veya çamur sürmüştür.

İslâmî karakter taşıyan bazı söylentilere göre, Allah gündüz ve geceyi birbirinden ayırt etmek için Cebrail'in kanadıyla ayın yüzünü silmiş, böylece ayın ışığı azalmış ve üzerinde lekeler meydana gelmiştir. Ayrıca, Hz. Muhammet, aya benzetilmektedir ve onun ayı parçalaması mucizesine dayanan bir inanışa göre de, ay parçalanınca bu parçalar Peygamberin göğsüne inmişler; lekeler, Peygamberin bunlar üzerinde bıraktığı izlerden çıkmıştır. (Bkz. Yeniterzi 1993, S.309-310)

Ay tutulması hakkında halk arasında yapılan açıklamalar da mitolojiyle karışmıştır. Bu açıklamalara göre:

1) Gökte bulunan bir ejderha **ayı** boğmak isterken, **ay** korkusundan kararır ;

2) **Ayın** etrafını cinler periler kaplayarak ışığını kapatırlar;

3) **Ay**, bir inektir, cadılar onu yakalamak isterler, fakat çok kere gökyüzünde yakalayamazlar. Ancak Kafdağı'nın ardında ona yetişebilirler ve tutarak sağarlar, inek de zayıflar. **Ayın** ilk günlerde hilâl şeklinde zayıf görünmesi bu sebeptendir;

4) **Ay**, bir yokuşa rastladığı zaman, bu yokuşun ardına girer ve görünmez olur. ,

Bu açıklamaların çoğunda, tutulma, bir düşmanla savaşma veya düşmandan kaçıp saklanma şeklinde gösterilmiştir. Bu yüzden, tutulmayı önlemek için alınacak tedbirler de, bu düşmanın korkutulup kaçırılması esasına dayandırılmıştır. (Silâh atmak, gürültü yapmak ,teneke çalmak , ezan okumak v.b.) (Meydan Larousse, C.2, S.366)

Ay tutulması ile ilgili inanışlar çok çeşitlilik gösterir. Bunlardan bazıları: **ayı** cinler (periler, şeytanlar, sararlar) kaçırırlar. **Ay** bir canavardan korkar ve saklanır. Cadı karılar **ayı** kovalarlar, Kaf dağına varmadan yakalarlar, işte o zaman **ay** parlaklığını kaybeder. **Ay**, insanlara günahlarını bildirmek için veya büyü yapanlara kızdığı için solar. **Ay**, dünyada savaş olacağı zaman korkusundan saklanır. Büyük bir yılan **ayı** kovalar. Onu yakalayarak dişlerini batırır, yavaş yavaş onu sarar ve boğmaya çalışır. **Ay** tutulması, Anadolu'da genellikle felâkete yorulur. Bu felâketin giderilmesi için, davul ya da başka çeşitten gürültü yapan şeyler (teneke v.b.) çalınır. Göğe kurşun sıkılır. Ezan okunur. (TDEA 1977, C.1, S.233)

Ayın bazı hastalıklara sebep olduğu veya iyileştirici bir özelliğe sahip olduğu şeklinde inanışlar vardır. Kabakulak olmuş çocukların, **aya** baktırılınca iyileşeceğine inanılır. Çocukların ağzında meydana gelen "aylık" denilen iltihaplara **ayın** sebep olduğu kabul edilir ve çocuklar, iyi olmaları için **Aya** baktırılır. Büyülenmiş bir

kimsenin, büyüden kurtulması için, ay ışığı gören suda yıkanması âdeti vardır. Bazı bölgelerde zayıf ve cılız doğan çocuklar, bir küreğe konulup aya doğru sallanır, "Ya al, ya ver ! Ya öldür, ya iyi et" denilir. (Bkz. Meydan Larousse 1992, C.2, S.366)

Kaşgarlı Mahmud, Divanı Lûgat-it-Türk adlı eserinde ayın hâlelendiği zaman, yağmur yağacağına ve bunu uğur kabul ettiklerine dair eski Türkler arasında bir inancın varlığından bahseder.

Ay, fal bakma işlerinde de önemli bir rol oynar. Bir kalbur içine konulan kaşıklar, aya karşı tutulup çalkalandıktân sonra yere atılır. Kaşıkların yerdeki duruşlarına göre , yola veya askere gidecek kimsenin geleceği hakkında haberler verilir. Bazı falcılar ayın çizgileri ile avuç çizgilerini karşılaştırarak gelecek hakkında bilgi verirler. Genel olarak, Anadolu'nun birçok yerinde ayın hilâl şeklinin uğursuz, dolunay şeklinin ise uğurlu olduğuna inanılır. Kuluçkaya yatırılacak tavuklar da yumurtaların cılk çıkmaması için, dolunay zamanı yatırılır. (Bkz. a.g.e., S.366) Güneş ve aya karşı kirli su, çöp, kül dökülmez, işenmez, tükürülmez. (Bkz. Fığlalı 1994, S.47-50)

Eski Türk inanışlarına göre ay ile güneş, insanlara daima iyilik getiren ve onları koruyan iki kutsal kudretti. Ay ile güneş insanoğlunu her zaman göz altında bulundurur ve onları kötü yola sapmadan korurlardı.(Bkz. Ögel, 1994, S.52)

Deyim ve atasözlerinde ay

Diğer taraftan ay ile ilgili Türkçe günlük dilde kullanılan bir çok deyim ve atasözü edebi eserlerde yankı bulduğu için, bunlardan birkaçını burada vermek istiyoruz:

-Ay aydın hesap belli.

-Ay bacayı aştı.

-Ay bedir olunca el ile gösterilmez.

-Ay doğar gediğinden, insan utansın dediğinden.
-Ay doğuşundan, insan yürüyüşünden bellidir.
-Ay görmüş yıldıza minneti yok.
-Ay ışığında zeytin silkinmez.
-Ay yıldız göğe yaraşır.
-Aya tabanca sıkar.
-Ay gör oruç tut, **ay** gör bayram eyle.
-Ay parçası gibi parlar.
-Ay yeni, yar yeni.
-Aya elini açtı.
-Aya tüfek atar.
-Ayın on dördü gibi.
-Ayda gelen doğan olur, yılda gelen soğan.
-Aydan arı, günden duru.
-Ayın eskisini kesip yıldız yaparlar.
-Ayın on beşi karanlık olsa, on beşi aydınlık olur.
-Ayın son çarşambası kimine yarar, kimine yaramaz.(Ferit – Turan 1987, S. 56-57)

Almanca'da kullanılan deyim ve atasözlerine birkaç örnek verecek olursak :

- (hier unterm Mond) Bu fani dünyada / **Ayın** altında.
- (nach dem Mond greifen) Erişemeyeceği şeyleri elde etmeye çalışmak / **Ayı** tutmaya çalışmak.
- (gegen den Mond bellen) Kendinden geçecek kadar küfür savurmak/ağzından çıkanı kulağı işitmemek / **Aya** havlamak.
- (der Mann (Kaiser) im Mond) **Ayda** oturan efsanevi korkunç adam (Kral) .
- (ein Loch in den Mond bohren) Alacaklıların ellerinden kurtulup kaçmak./ **Aya** bir delik açmak.
-(einen Mond auf dem Kopf haben) Tepesindeki saçları dökülmüş olmak./ Kafasında **ay** bulundurmak.

- (ich seh die Monde ziehen) Hilalli sancakların (Türk Ordularının) geçmekte olduklarını görüyorum./ Ayları geçerken görüyorum.

-(hinter dem Mond) Kafdağının arkasında, / **Ayın** arkasında.

- (Wir sind auch nicht hinter dem Mond zu Hause) Dağdan gelmedik. / Evimiz **ayın** arkasında değil.

- (in den Mond schauen oder gucken) Havasını almak/ avucunu yalamak, / **Aya** bakmak.

- (Deine Uhr geht wohl nach dem Mond) Saatin doğru gitmiyormuş, zannedersem. / Saatini **aya** göre ayarladın.

- (Du kannst mir im Mond begegnen) Sen bana vız gelip, tırıs gidiyorsun. / Benimle **ayda** karşılaşabilirsin.

- (in den Mond schreiben) Unut gitsin, kaybettin, / **Aya** yaz.

- (auf/hinter dem Mond leben) Çağın gerisinde kalmak. / **Ayda-Ayın** arkasında yaşamak. (Bkz. Steuerwald 1974, S.386; Denker-Davran 1973, S.552; Encarta 97 Enzyklopädie-CD-Rom)

Gerek Türk, gerekse Alman deyim ve atasözlerinde, **ay** konusunun küçümsenmeyecek kadar kullanılması, bu kavramın toplumların günlük hayatında varlığını sürdürdüğüne güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Türk Edebiyatında Ay

Türk şair ve yazarlarının edebi eserlerde kullandıkları **ay** ve evreleri, tekrarı, edebi türü, kaynakça bilgisi ve **ayın** o eserde ki çağrışımları bir tablo halinde verilecektir.

2.1. Tablo 1 : Türk Edebiyatında Ay

YAZAR (SOYADI ADI)	ESERİN ADI	EDEBİ TÜRÜ	AY	HİLAL	YARIMAY	DOLUNAY	KAYNAK	ÇAGRIŞIM
Adıvar, Halide Edip (1884-1964)	Sinekli Bakkal	ROMAN	47	1	1	0	SB	HİLAL KAŞLI, EĞLENCE, ANİ, TEPSİ KADAR YUVARLAK BEYAZ AY
Ahi (? - 1517) Şiirinden	Hüsrevü	ŞİİR	2	0	0	0	EŞDEA	HÜSREV, AYA DÖNDÜ
Ahmet Haşim (1885-1933) Hazan	(Şi'ri Kamer)	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	HÜZÜN, KANLI IŞIK, ESKİ KAMER, YAŞLI, TECRÜBELİ
Ahmet Haşim	(Şi'ri Kamer) O	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	HÜZÜN, HASTALIK, GAM
Ahmet Haşim Sensiz	(Şi'ri Kamer)	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	YOKLUĞU KORKU VERİYOR
Ahmet Haşim	Havuz	ŞİİR	3	0	0	0	YTEA	SEVGİLİ, CAZİP,GÜLÜYOR, KEMER
Ahmet Haşim Çıktığın Geceler	(Şi'ri Kamer)	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	HATIRALAR CANLANIYOR, HİSSİZ, SESSİZ,KAMER GÖZLÜ KADINLAR, İNLER
Ahmet Paşa	Gazeller 2	ŞİİR	1	0	0	0	EŞDEA	RUHU AYA BENZER
Ahmet Paşa	Gazeller 7	ŞİİR	1	0	0	0	EŞDEA	KAMER GÖZLÜ
Apaydın, Talip(1926)	Dağbaşı	ŞİİR	1	0	0	0	KKV	SEVİNÇ
Arıt, Aydın	Aya Bir Yolcu	OYUN	16	0	0	0	ABY	HÜZÜN, HAYAL KIRIKLIĞI
Arolat, Ali Mümtaz (1897-1967)	Gölde Geceler	ŞİİR	5	0	0	0	YDTŞA	HÜZÜN, HASTALIK,KEDER, HASTA KADIN GİBİ SAYIKLAR, SARI, HASTA AY
Arolat, Ali Mümtaz	Havuz	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	HÜZÜN, SARI MEHTAP, AĞLIYOR
Arolat, Ali Mümtaz	Nilüfer	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	NİLÜFER, KEDER, RENGİ KIŞ, BAKIŞI YAZ, KALBİ SAF, BENZİ UÇUK, TENİ ELMASTAN ŞEFFAF
Arolat, Ali Mümtaz	Leylekler	ŞİİR	2	0	0	0	YDTŞA	AYDINLATAN, ÖZLEM, YABANCI
Asya, Arif Nihat (1904-1975)	Ey Gün!	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	ÇELİK, AY DİLİMİ
Asya, Arif Nihat	Kalk Yiğidim	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	YİĞİT, DOĞAN AY GİBİ
Asya, Arif Nihat	Kubbeler	ŞİİR	2	0	0	0	BMŞ	ALTIN, BAYRAK, İNCE AY
Asya, Arif Nihat	Muradiye	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	DEKORASYON
Asya, Arif Nihat	San'at	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	BAYRAK, ÖKSÜZ DİLİM
Atsız, Hüseyin Nihal (1905-1975) Mektup	Geri Gelen	ŞİİR	2	0	0	0	YDTŞA	SEVGİLİ, SECDE, TANRIYI KISKANDIRAN MEHTAPLI YÜZ, HATIRALARI COŞTURDU
Atsız, Hüseyin Nihal	O Gece	ŞİİR	7	0	0	0	YDTŞA	FERAHLATAN, GÜZEL MEHTAP, SEL MEHTAP, ÖPÜCÜK GİBİ, NAĞME, KARA GÖNÜLLER AYA VURGUN
Atsız, Hüseyin Nihal	Dün Gece	ŞİİR	4	0	0	1	YDTŞA	SEVGİ, HÜZÜN, ŞANLI MEHTAP, KONUŞUYOR, İÇMEK, GÖNÜLDE AY BATTI
Attila, Osman (1922-1978)	Bursa'ya	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	KARDEŞ, BURSA
Başar, Şüküfe Nihal (1896-1973)	Aşık Sazıyle	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	TRENLE YARIŞ EDEN AY
Başar, Şüküfe Nihal	Su	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	SARI AY YIKANIYOR
Beyatlı, Yahya Kemal (1884-1958) Düşünüş	Duyuş ve	ŞİİR	1	0	0	0	KGK	HÜZÜN
Beyatlı, Yahya Kemal	Gazel	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	MEHTAB UYUYOR
Beyatlı, Yahya Kemal	Gece	ŞİİR	1	0	0	0	KGK	SÜRÜKLENİYOR SUDA MEHTAP
Beyatlı, Yahya Kemal	Geçen Yaz	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	GÜL, RÜYA, HATIRA, SEVGİLİ

Beyatlı, Yahya Kemal	Gezinti	ŞİİR	1	0	0	0	KGK	UYKU
Beyatlı, Yahya Kemal	Mahurdan Gazel	ŞİİR	1	0	0	0	YTEA	SEVGİLİ
Beyatlı, Yahya Kemal	Sene 1140	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	DÜĞÜNE DAVET
Beyatlı, Yahya Kemal	Vuslat	ŞİİR	1	0	0	0	KGK	EBEDİLİK, SÜREKLİLİK
Beyatlı, Yahya Kemal	Nazar	ŞİİR	3	0	0	1	YTEA	ÖLÜM, HASTALIK, AZRAİL, OLGUN SESLİ
Bilbaşar, Kemal (1910-1983)	Ay Tutulduğu Gece	ROMAN	14	0	0	0	ATG	SEVGİ, AŞK
Bilbaşar, Kemal	Memo 1. Cild	ROMAN	23	0	0	0	MEMO	YAKARMA, AYIŞIĞI, TEPSİ GİBİ AY
Bilbaşar, Kemal	Memo 2. Cild	ROMAN	10	0	0	0	MEMO	YAKARMA
Bolayır, Ali Ekrem (1867-1937)	Güzelsin	ŞİİR	1	1	0	0	BTTŞA	GÜZELLİK, HİLAL
Bolayır, Ali Ekrem	Sancak	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	ERTUĞRUL KILICI, BAYRAK
Bölükbaşı, Rıza Tevfik (1869-1949)	Gelibolu'da Hamzabey Sâhili ve Ayazma için	ŞİİR	3	0	0	0	BTTŞA	HÜZÜN
Bölükbaşı, Rıza Tevfik	Şâm-ı gariban	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	SEVİNÇ, GÜL, PEMBE
Bölükbaşı, Rıza Tevfik	Uçun Kuşlar	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	HASTALIK, YORGUNLUK
Buğra, Tarık (1918)	Küçük Ağa	ROMAN	22	2	0	2	K. AĞA	İSLAM,HİLAL KAŞ, FERAHLIK, DİNİ BOYUT, YUSYUVARLAK, AYIN ON DÖRDÜ, SARIŞIN IŞIKLARI, TURUNCU AY, GÜZEL
Buyrukçu, Muzaffer (1928)	Aydan Gemi Yapanlar	ÖYKÜ	5	0	0	0	ACI	SEVİNÇ
Cansever, Edip(1928-1986)	Kekik Kokar	ŞİİR	1	0	0	0	KKV	ÖZLEM
Cumalı, Necati (1921)	Aşk da Gezer	ROMAN	32	0	0	0	A.GEZER	SEVGİ, SOLUK PARLAKLIK
Cumalı, Necati	Ay Büyürken Uyuyamam	ÖYKÜ	17	0	0	0	ABU	ŞEHVET
Cumalı, Necati	Yalnız Kadın	ROMAN	14	0	0	0	Y.KADIN	AY ÇÖREĞİ, TOSTOPARLAK AY
Çamlıbel, Faruk Nafiz(1898-1973)	Serenad	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	SEVİNÇ, HÜZÜN
Çokum, Sevinç	Hilal Görününce	ROMAN	9	11	0	0	HG	SEFER, UMUT,FERAHLIK, HİLAL KAŞLI, HİLAL BATMAZ, HİLAL KUTLU, AYLA SOHBET, AYIN GÖĞSÜNE BAŞ KOYMAK
Dıranas, Ahmet Muhip(1909-1980)	Ağrı	ŞİİR	3	0	0	0	BMŞ	AŞK, HÜZÜN, TAZE YARA, DADI, ALDATMA
Durbaş, Refik (1944)	Gülün Adı Ne?	ŞİİR	1	0	0	0	HA	SİTEM
Durbaş, Refik	Hücremde Ayışığı	ŞİİR	2	0	0	0	HA	HÜZÜN, KEDER
Durbaş, Refik	Tuzak	ŞİİR	4	0	0	0	HA	SEVGİ, HÜZÜN
Durbaş, Refik	Bin Kuş Ayışığında	ŞİİR	2	0	0	0	HA	HÜZÜN
Edirneli Nazmi (? -1555'ten sonra)	Murabba	ŞİİR	2	0	0	0	EŞDEA	YANAK, ALIN
Emri		ŞİİR	2	1	0	0	EŞDEA	DERT, HÜZÜN, KAVGA
Enginün, İnci	Kenan Hulusi Koray'dan Hikayeler	ÖYKÜ	68	0	0	0	KHKH	HÜZÜN, FERAHLIK, PARLAK AY, SARI AY
Erozan, Celâl Sahir (1883-1935)	Benim Kalbim	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	KORKAKLIK, BENZİ ATMIŞ BAŞ GİBİ
Erozan, Celâl Sahir	Beyaz Gölgeler	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	SIR, BAYGIN KAMER
Erozan, Celâl Sahir	Kafkas Türküsü	ŞİİR	0	3	0	0	BTTŞA	HASRET, UMUT, KURTULUŞ
Ersoy, Mehmet Akif (1873-1936)	Asım'dan	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	TÜRBEDAR
Ersoy, Mehmet Akif	Safahat	ŞİİR	0	1	0	0	YTEA	FEDAKARLIK, BAYRAK
Evliyaoğlu, Gökhan	Ortaköy'den	ŞİİR	2	0	0	0	BMŞ	ISLANMAK, YELPAZE

Görünüş							
Gövsa, Ibrahim Alaettin(1889-1949) Boğaz'dan Geçerken	ŞİİR	0	1	0	0	BTTŞA	ÜRPERMEK
Güney, Eflâtun Cem (1896-1981) İncili Yorgan	MASAL	2	0	0	0	MASALLAR	AY YÜZLÜ
Güney, Eflâtun Cem Altın Perçemli Çocukla, Sırma Saçlı Kız	MASAL	5	0	0	0	MASALLAR	GÜZELLİK, AYDAN GÜZEL, IKI YARIMAY, İKİ AY PARÇASI, BEYAZ AY
Güney, Eflâtun Cem Elmas Beşik	MASAL	7	0	0	0	MASALLAR	OĞLAN
Güney, Eflâtun Cem İlk Bahtım, Altın Tahtım	MASAL	2	0	0	1	MASALLAR	AYIN ON DÖRDÜ GİBİ
Güney, Eflâtun Cem Kara Yılan	MASAL	6	0	0	0	MASALLAR	GÜZELLİK, AYDAN GÜZEL, AY PARÇASI
Güney, Eflâtun Cem Sabırtaşı	MASAL	10	0	0	0	MASALLAR	AY PARÇASI
Güney, Eflâtun Cem Üç Turunçlar	MASAL	3	0	0	1	MASALLAR	AYIN ON DÖRDÜ GİBİ
Güney, Eflâtun Cem Zümrüdüanka	MASAL	15	0	0	2	MASALLAR	TEKERLEME, GÜZELLİK, AYIN ON DÖRDÜ GİBİ, YILDIZA TAPAN
Güney, Eflâtun Cem Sırmalı Pabuç	MASAL	5	0	0	0	MASALLAR	AY YÜZLÜ, DOĞAN AY KARA, AYIN KAYBOLMASI
Taner, Haldun (1916-1986) Ayışığında "Çalışkur"	ÖYKÜ	9	0	0	0	AÇ	AYIN ETKİSİ, ŞEHVET
İleri, Selim (1949) Her Gece Bodrum	ROMAN	38	9	0	1	HGB	HÜZÜN, SEVİNÇ, YARIMADA, İLKAY, AYIŞIĞININ GELGİTİ, SEVİŞMEK, AŞK
İlhan, Atilla(1925) Demir Kuşaklı Halkımız	ŞİİR	3	0	0	0	KKV	ÇALIŞIYOR
A. Kadir, (1917-1985) Birinci Oğluma Ninni	ŞİİR	2	0	0	0	KKV	TEMBELLİK
Kaftancıoğlu, Ümit (1934- ?) Köroğlu Kol Destanları	DESTAN	76	0	0	0	KKD	SEVİNÇ, GÜZELLİK, MEHTAP YÜZLÜ, YILDIZLAR AYA HİZMET EDER
Kamu, Kemâlettin Kâmi (1901-1948) Zaman İçinde	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	ODAYA GİRİYOR, ARKADAŞ
Kamu, Kemâlettin Kâmi Bir Yolcuya	ŞİİR	0	1	0	0	BTTŞA	İNCE HİLAL, YÜZ
Kemal Tahir (1910-1973) Devlet Ana	ROMAN	19	0	0	0	D.ANA	RÜYA, GELECEK, UMUT, AY TUTULMASI, AYHAN, AY PERİLERİ, YUSYUVARLA AY
Kılıç, Doğan Munzur Dağlarında Akşam	ŞİİR	2	0	0	0	BMŞ	RÜYA, MEHTABA TAŞINIR
Kırca, Cemal Lâleli'den Geçerken	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	KADIN, GÜZELLİK, PEMBE
Kısakürek, Necip Fazıl(1905-1983) Canım İstanbul	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	EZELDEN İSTANBULLU
Kocadoru, Yüksel Türkenmond Gedichte aus Frengistan	ŞİİR	7	0	0	0	TGF	AY GÜLMÜYOR, AY OĞLAN KARDEŞİ, VADETMEK, YOK ETMEK, SUSKUNLUK
Koryürek, Enis Behiç (1891-1949) (Eski Korsan Hikayeleri)Uğursuz Baskın	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	SEDEF YAY
Koryürek, Enis Behiç Gemiciler	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	KARA GÖZLÜ KIZLAR MEHTAPLA KONUŞUYOR
Kuntay, Mithat Cemal(1885-1956) Eski Boğaziçi	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	BOĞAZİÇİNDE AY VAR, HAYALİ MEHTABA ERİŞİYOR
Kutlu, Mustafa Bu Böyledir	ÖYKÜ	2	0	0	0	BB	FERAHLIK
Kutlu, Mustafa Gönül İşi	ÖYKÜ	6	0	0	0	Gİ	FERAHLIK, AMERİKA AYA GİTTİ
Kutlu, Mustafa Ortadaki Adam	ÖYKÜ	5	0	0	0	OA	AYA YOLCULUK, BENZETME, ABD AYDA, AY YOLCUSU BORMEN, TANRIYA DUA
Kutlu, Mustafa Ya Tahammül Ya Sefer	ÖYKÜ	2	4	0	0	YTYS	RAMAZAN, İSLAM

Kutlu, Mustafa Yoksulluk İçimizde	ÖYKÜ	1	0	0	0	Yİ	FERAHLIK, MEHTAP NEFİS
Kutlu, Mustafa Yokuşa Akan Sular	ÖYKÜ	2	0	0	0	YAS	EĞLENCE
Lav, Ercümend Behzad (1903-1984) Gecenin Tarihi	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	TIRMANMAK, SEVGİLİ
Lav, Ercümend Behzad Oynuyor Ay	ŞİİR	3	0	0	0	YDTŞA	OYUN, ÖLÜM
Makal, Tahir Kutsi Burası Denizlidir	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	FERAHLIK, IŞIKLA GELİR
Mihri Gazeller 1	ŞİİR	1	0	0	0	EŞDEA	SEVGİLİ
Nahifî (? - 1739) Gazeller 1	ŞİİR	1	1	0	0	EŞDEA	HİLAL KAŞLI
Nahifî Gazeller 2	ŞİİR	1	0	0	0	EŞDEA	AY YÜZLÜ
Namık Kemal (1840-1888) Hilâl-i Osmanî	ŞİİR	2	1	0	0	BTTŞA	HÜZÜN, HİLAL, AL, YASEMEN
Nazım Hikmet(1902-1963) İbrahim'in Rüyası	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	SEVGİLİ, RÜYA, HAPİS
Nedim (1680-1730) Gazeller 17	ŞİİR	0	1	0	0	EŞDEA	HÜZÜN
Nedim Gazeller 23	ŞİİR	2	0	0	0	EŞDEA	SEVGİLİ, AYDAN GÜZEL
Nedim Mesnevi	ŞİİR	4	0	0	0	EŞDEA	AYA BENZETME
Nesimi (? - 1404) 7	ŞİİR	2	0	0	0	EŞDEA	AY YÜZLÜ
Nesimi 13	ŞİİR	3	0	0	0	EŞDEA	ÖZLEM, AY GÖZLÜ
Nesimi 14	ŞİİR	0	1	0	0	EŞDEA	KARA HİLAL KAŞLI
Nesimi 18	ŞİİR	1	0	0	0	EŞDEA	AŞK, HÜZÜN, AY YÜZLÜ
Nesimi 21	ŞİİR	1	0	0	0	EŞDEA	YANAĞI AYA BENZETİLİYOR
Or, Kemal İstanbul	ŞİİR	0	1	0	0	BMŞ	KAŞI HİLAL, GÜZEL
Orhon, Orhan Seyfi(1890-1972) Kış Gecelerinde	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	NUR, IŞIK, LEKESİZ, BEYAZ IŞIK
Ortaç, Yusuf Ziya (1895-1967) Ru'ya	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	KIRIK AY
Ortaç, Yusuf Ziya Benim Yârim	ŞİİR	0	1	0	0	BTTŞA	HİLAL KAŞLI
Ozansoy, Faik Ali (1876-1950) Ne Güzel Şey	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	SEVGİLİ İLE SOHBET, MEHTABA DALMAK
Ozansoy, Faik Ali Çöl	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	HÜZÜN
Ozansoy, Halit Fahri(1891-1971) Kâbil	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	ŞEHVET
Özsever, Hüseyin Siyret (1872-1959) Ada'dan Dönerken	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	İNSAN GİBİ DİNLİYOR
Özsever, Hüseyin Siyret Ayrılık	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	TANIK, KEDER, SIRDAŞ
Özsever, Hüseyin Siyret Eylülde Bir Gece	ŞİİR	2	0	0	1	BTTŞA	SEVGİ, HÜZÜN
Özsever, Hüseyin Siyret Terennüm	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	SEVGİLİ
Özsever, Hüseyin Siyret Bülbül	ŞİİR	0	1	0	0	BTTŞA	TABİAT ETKİLENDİ
Özsever, Hüseyin Siyret Bir Yosmaya	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	MEHTABTAN GÖMLEK, SEVGİLİ
Rahmi	ŞİİR	0	1	0	0	EŞDEA	HÜZÜN, TENİ HİLALE DÖNDÜ
Recaizade Mahmud Ekrem (1847-1914) Hilâl-i Seher	ŞİİR	1	5	0	0	BTTŞA	HÜZÜN, DERTLEŞMEK, SOHBET
Rey, Ahmet Reşit (1870-1956) Bir Meh-tâbta	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	ŞEHVET
Saba, Ziya Osman(1910-1975) İstanbul	ŞİİR	0	0	0	1	KKV	ÖZLEM
Sabahattin Ali(1907-1948) Bir Doğum Günü için	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	AYIŞIĞINDAN BEYAZ ÇOCUK
Selahattin Batu(1905-1973) Istanbul	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	NEŞE, SEVİNÇ
Sepetçioğlu,M.Necati Kilit	ROMAN	20	0	0	0	KİLİT	SIR, HÜZÜN, SEVGİ, HÜZÜNLÜ AYIŞIĞI, AYIŞIĞI GİBİ, AY TEPSİ GENİŞLİĞİNDE SARI BEYAZ
Serdaroğlu, Emin Bülent (1886-1942) Gurur	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	KİMSESİZ, GÜZEL MEHTAP
Serdaroğlu, Emin Bülent Sana	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	BUZ TUTMUŞ
Serdaroğlu, Emin Bülent Gurbet Geceleri	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	HÜZÜN, SERAP, İÇMEK
Sutüven, Mustafa Seyit(1908-1969) Son Kumaş, Bir Doğum Günü için	ŞİİR	2	0	0	0	YDTŞA	İPEK, HÜZÜN, SEVGİLİ, AYIŞIĞINDAN AK

Süleyman Nazif (1870-1927) Türk İlahisi	ŞİİR	1	1	0	0	BTTŞA	ÖKSÜZ, TÜRKSÜZ HİLAL, HÜZÜNLÜ
Şehabettin, Cenap (1870-1934) Terâne-yi Meh-tâb	ŞİİR	14	0	0	0	BTTŞA	UYKU,ÜZÜNTÜ
Şehabettin, Cenap Temaşa-yı Leyâl	ŞİİR	0	1	0	0	YTEA	SEYRETMEK, UYUYAN, HÜZÜN
Şentürk, Ahmet Tufan Ermenek Türküsü	ŞİİR	0	1	0	0	BMŞ	NUR, NAZLI HİLAL, IŞIK KAYNAĞI
Şeyh Galip (1757-1799) Mersiye	ŞİİR	1	0	0	0	EŞDEA	HÜZÜN, KABİR
Şeyh Galip Nâmei Hüsnba Aşk	ŞİİR	2	0	0	0	EŞDEA	AŞK, HÜZÜN, KARAMSAR
Şeyh Galip Tardiye	ŞİİR	2	0	0	0	EŞDEA	UYKU
Şeyh Galip Harname	ŞİİR	2	0	0	0	EŞDEA	BOYNUZU AY GİBİ
Şeyhoğlu Hurşitname	ŞİİR	0	0	0	1	EŞDEA	ULU MEYDAN
Tahsin Nahit (1887-1919) Akşamın En Güzel Dakikaları	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	AŞK, HÜZÜN, HATIRA
Tahsin Nahit Kamerle	ŞİİR	14	0	0	0	BTTŞA	SOHBET,KUTSİYET, ÇÖPÇATANLIK, GÜZEL MERHAMETLİ AY
Tahsin Nahit Kış Gecesi	ŞİİR	4	0	0	0	BTTŞA	SIKINTI, KEDER, KAMERSİZ GECE, SESSİZ, ZALİM
Tanpınar, Ahmet Hamdi (1901-1962) Bütün Yaz	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	SEVGİLİ
Tanpınar, Ahmet Hamdi Musiki	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	YENİDEN DOĞMAK
Tanpınar, Ahmet Hamdi Odalarda Akşam	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	SEVGİLİ, KARANLIK, ÖLÜM, KORKUSUZ
Tanpınar, Ahmet Hamdi Saatleri Ayarlama Enstitüsü	ROMAN	26	0	0	0	SAE	AYIN ETKİSİ, GÜMÜŞ, BÜTÜN AY
Tanpınar, Ahmet Hamdi Yağmur	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	SAAT ÖRÜYOR, MEHTAP
Tanpınar, Ahmet Hamdi Yollar Çok Erken	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	SESSİZLİK, AY RENGİ
Tanpınar, Ahmet Hamdi Zaman Kırıntıları	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	HÜZÜN, ÖLÜM, MEZAR, KARANLIK
Tanpınar, Ahmet Hamdi Selam Olsun	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	SELAM, ÖZLEM
Tarancı, Cahit Sıtkı (1910-1956) Aşk	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	AŞK, HÜZÜN
Tarancı, Cahit Sıtkı Bir Uykusuzluk Gecesi	ŞİİR	2	0	0	0	YDTŞA	BÜLBÜL SESİ, KILAVUZ
Tarancı, Cahit Sıtkı Abbas	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	FERAHLATAN, HABER ALAN
Tarhan, Abdülhak Hamit (1852-1937) Mûtesâdif	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	EŞ BULMAK, YOLDAŞ
Tarhan, Abdülhak Hamit Otöy	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	EĞLENCE
Tecer, Ahmet Kutsi (1901-1967) İbrahim	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	FERAHLATAN
Tecer, Ahmet Kutsi Koçyiğit Köroğlu	OYUN	5	0	0	0	KK	SIKINTI, KEDER
Tecer, Ahmet Kutsi Afyon Destanı	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	MEMLEKET, KANDİL
Tekelioğlu, İbrahim Güzel Şey	ŞİİR	4	0	0	0	BMŞ	KADIN, GÜZELLİK
Tevfik Fikret (1867-1915) Şehr-âyîn	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	BAYRAM
Tevfik Fikret Ufuk ve Hilâl	ŞİİR	0	1	0	0	BTTŞA	MUTLULUK, HİLAL SÜSLER, MESUD EDER, UYUMLU
Turanlıoğlu, Uluğ(1913) Tunca	ŞİİR	2	1	0	0	BMŞ	MEHTAP, HİLAL, AY KOYNUNA SİNER, TUNCA

Uşaklı, Ömer Bedrettin (1904-1946) Ay Işığında	ŞİİR	1	0	0	0	YDTŞA	SOLGUN AY, SEVGİLİ, YEŞİL GÜNDÜZ, GÜZEL KIZ, ARKADAŞ
Uşaklı, Ömer Bedrettin Çoruh Akşamları	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	HÜZÜN, GÜLMEK, TİTREK AY
Uşaklı, Ömer Bedrettin Bursa'da Akşam	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	SOLGUN AY
Ünlü, Şemsettin(1944) Aydınlık Dünya	ŞİİR	1	0	0	0	KKV	NEŞE, SEVİNÇ
Yalçın, Hüseyin Suat (1867-1942) Bülbülüm	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	OYA İŞLİYOR
Yazar, Mehmet Behçet(1890-1980) Bir Ru'ya	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	TAZE GELİN MEHTAP
Yazgan, Bestami Gülistanın Gülleri	MASAL	1	0	0	0	GG	HÜZÜN
Yazgan, Bestami Padişah ve Akıllı Papağan	MASAL	1	0	0	0	GG	AYDEDE, DOLAŞMAK
Yöntem, Ali Canip(1887-1967) Kış Meh-tâbı	ŞİİR	2	0	0	0	BTTŞA	HÜZÜN, KİMSESİZ, AĞLAYAN
Zaimoğlu, Ziya İlhan Bizim Kasaba(Fethiye)	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	SİNİDE PORTAKAL DİLİMİ
Zorlutuna, Halide Nusret (1901-1984) Ev Kadını	ŞİİR	1	0	0	0	BTTŞA	KADININ YÜZÜ HİLALE BENZİYOR
Zorlutuna, Halide Nusret Erzincan Akşamları	ŞİİR	1	0	0	0	BMŞ	HÜZÜN, ÇEHRESİ SAPSARI
	TOPLAM	**776**	**53**	**1**	**12**		

Türk Edebiyatında Ayın (Tablo 1) Değerlendirilmesi

Türk edebiyatında, ayı konu alan edebi türlerde, ayın şair ve yazarlara etkisi farklı olmuştur. Bazı Türk yazarlar, ayı, kendilerine dost, dert ortağı, sohbet arkadaşı, özlenen sevgili, duygularının yansıtıcısı olarak görmüşlerdir. Ay için kullanılan sıfatlara baktığımız zaman; eğlenceli, cazibeli, sevinçli, aydın, sevgili, umutlu, çalışkan, ferah, nurlu, neşeli, ipekli, kutsal gibi olumlu sıfatlar göze çarpmaktadır. Diğer taraftan olumsuz kabul edilebilecek sıfatlar da, ay için kullanılmıştır; hüzünlü, dertli, kederli, hasta, hayal kırıklığı, ölümcül, şehvetli, sitemkar, korkak, hasretli, ürperten, tembel, kimsesiz, öksüz, sıkıntılı gibi.

Türk edebiyatında kullanılan ay ve çağrışımlarına bakılınca, **(Tablo 1)** kullanılan kavramların, yazardan yazara ve yaşadığı dönemden döneme farklılık gösterdiği görülmektedir. Bazı yazarlarda, karmaşık bir şekilde hüzün ve sevinç, iyimserlik ve karamsarlık gibi kavramlar bir arada kullanılmıştır. Bu durum, yazarın içinde bulunduğu psikolojik duruma ve ayın içinde bulunduğu şeklin ve ışığının değişik izler bırakmasına bağlanabilir. Bilindiği üzere, ayın çeşitli yönlerden dünyada bulunan çeşitli canlılara, bitkilere ve tabiat olaylarına etkisi olduğu inancı bulunmaktadır.

Ay geceyi, hayatı ve dünyadaki canlıları aydınlatan, gözeten olarak da görülmektedir. Zaman zaman da ay, kendisinden talepte bulunanlara karşılık vermekte ve onlara mutluluklar getirmektedir.

Ay, bazı şair ve yazarlar tarafından kişileştirilmektedir. İnsanlara ait özellikler (Tablo 1'de görüleceği gibi) aya atfedilmektedir; eğlenen, korkan, hedeflenen, uyuyan, fedakarlık yapan, konuşan, dinleyen, seyreden, hüzünlenen gibi.

Bazı Türk yazarlarına göre ay; çöpçatanlık, türbedarlık, kardeşlik, tanıklık, terzilik, gelinlik de yapmaktadır.

Türk yazarların eserlerinde ayı; kadına, güzele, sevgiliye, nilüfere, bayrağa, memlekete, kardeşe, güle, İslam'a, türbedara, oğlana, kıza, ramazana, kedere, öksüzlere, geline, bayrama, portakala, sevgilinin alnına, kaşına, yanağına benzetenler de vardır.

Ayın mülkiyeti konusunda, bazı Alman yazarlar gibi Türk yazarlarda, özellikle hilalin Türklere ve İslam'a ait olduğunu vurgulamışlardır. Hatta ayın ait olduğu şehir olarak İstanbul ve Bursa'nın adı anılmıştır. Ay, dini ve tasavvufu boyutta sembollerle; sevgiliye, Allah'a, Hz. Muhammet'e ve diğer peygamberlere, dervişlere, akıla, ramazana ve bayrama benzetilmiştir.

Ay ve ayışığı, şair ve yazarlara geçmişte kalan güzel ve mutlu anlarını yeniden hatırlatmakta ve kederli bir şekilde, o anları tekrar yaşatmaktadır. Bunun yanında ay, insanları gün boyu yaşanan dertlerden, sıkıntılardan ve gecenin karanlığından kurtararak, onları ferahlatmakta, aydınlatmakta ve eğlendirmektedir.

Yazarların bir kısmında ay ve ayışığı; ümit, teselli, sevgi, aşk, güzellik, şehvet, neşe gibi duygular uyandırırken, diğer yazarlarda, özellikle hasta ve yaşlı olanlarda daha çok hüzün, dert, keder, sıkıntı, matem, hastalık, ölüm, hayal kırıklığı, korku, özlem gibi duygulara yol açmaktadır. Aynı yazarların, benzeri duygu ve düşüncelerinden kurtulmalarına yine ay ve ışığının yardımcı olduğunu da görmekteyiz.

Ayın, yazarlarda korku ve ölümü çağrıştırması daha çok onların yaşadıkları ortamda savaş, zulüm, yokluk ve sıkıntı görmelerinin yanı sıra, kaybettikleri eş, çocuk gibi yakınlardan dolayı da olabilmektedir.

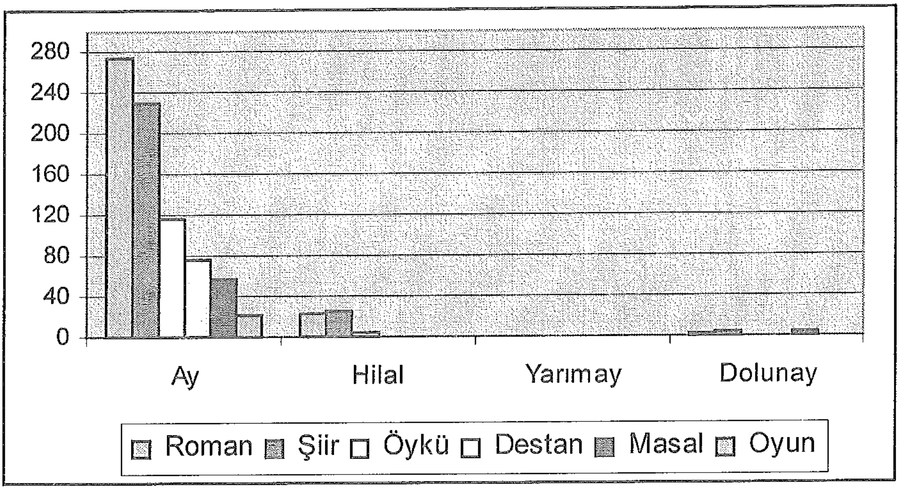
Renk bağlamında, ayın görünümü olarak; gümüş, altın, beyaz, sarı, pembe, kara, turuncu, al, nur veya solgun ve gökyüzünün dekorasyonu şeklinde değerlendirmeler vardır.

Tablo 2 : Türkçe Edebi Türlere Göre Ay Dağılımı

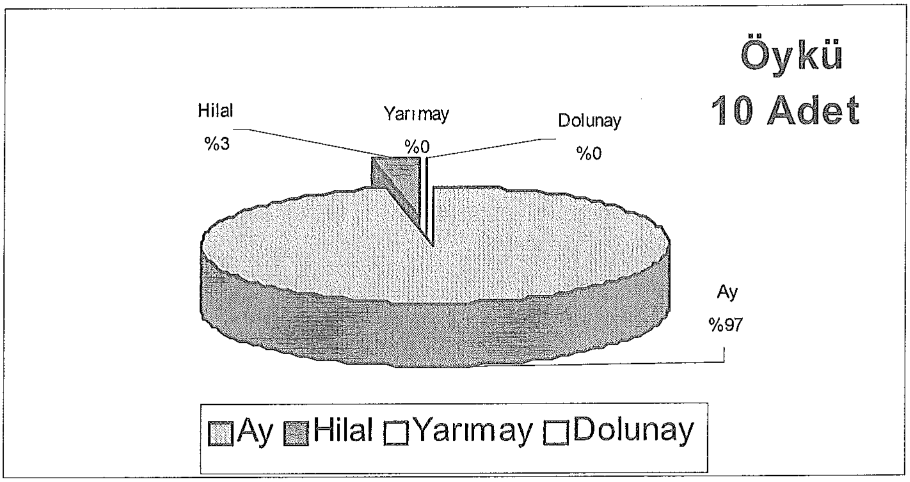
Eser Adedi	Edebi Türü	Ay	Hilal	Yarımay	Dolunay	Toplam
12	Roman	274	23	1	3	301
144	Şiir	231	26	0	5	262
10	Öykü	117	4	0	0	121
1	Destan	76	0	0	0	76
11	Masal	57	0	0	4	61
2	Oyun	21	0	0	0	21
180	**Toplam**	**776**	**53**	**1**	**12**	**842**

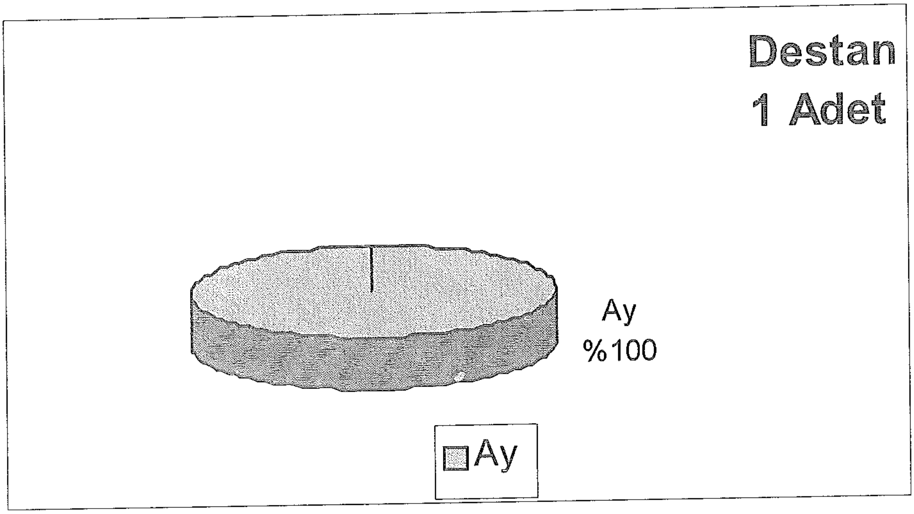
Tablo 2'e göre Türk Edebiyatında toplam olarak 180 eserde 842 ay kullanılmıştır. Romanda 301, şiirde 262, Öyküde 121, Destanda 76, Masalda 61 ve oyunlarda 21 ay kullanılmıştır. Türk edebiyatında, ay ve evrelerinin kullanımında; ay 776, hilal 53, dolunay 12 ve yarımay 1 kez kullanılmıştır. (Bkz. Grafik 1) Ay, daha çok roman, şiir ve öykülerde kullanılırken, hilal daha çok roman ve şiirlerde karşımıza çıkmaktadır. Dolunaya çok az sayıda rastlanmaktadır. Yarımay ise Türk edebiyatında yok denecek kadar azdır, 1 yarımay bir romanda geçmektedir. (Bkz. Grafik 2)

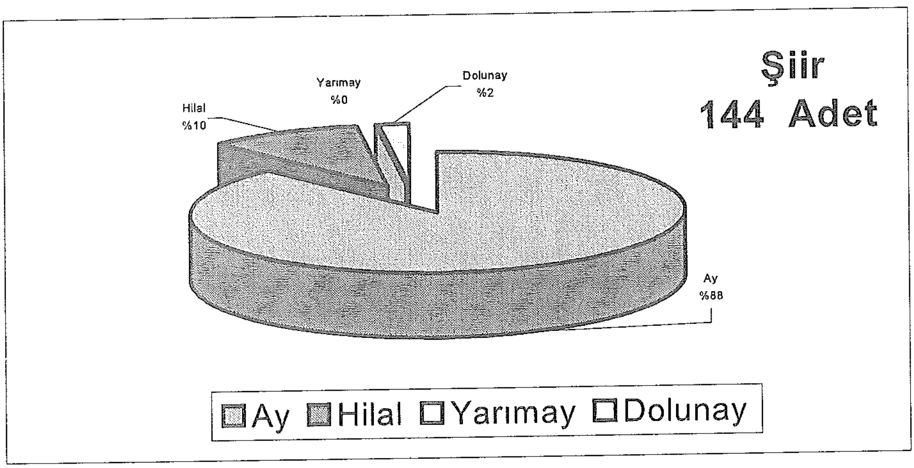
Grafik 1: Edebi türlerin genel toplamına göre 'Ay' ın Türk edebiyatında kullanımını gösteren grafik.

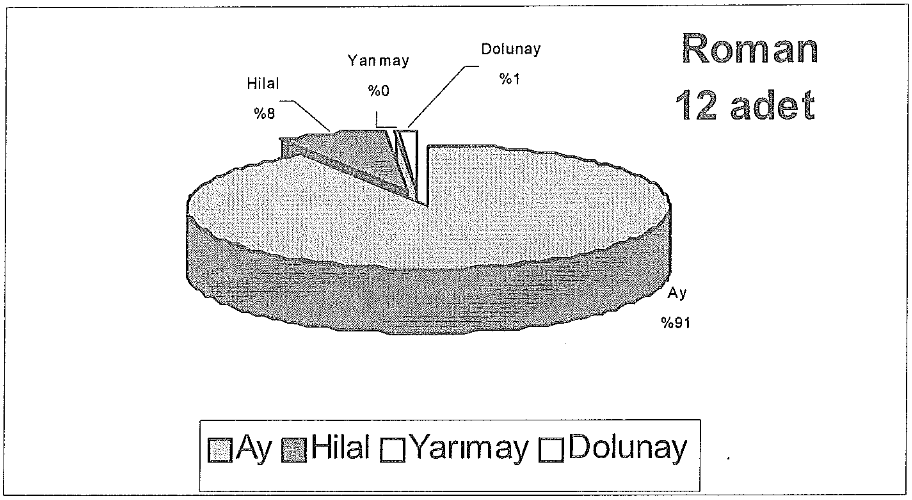

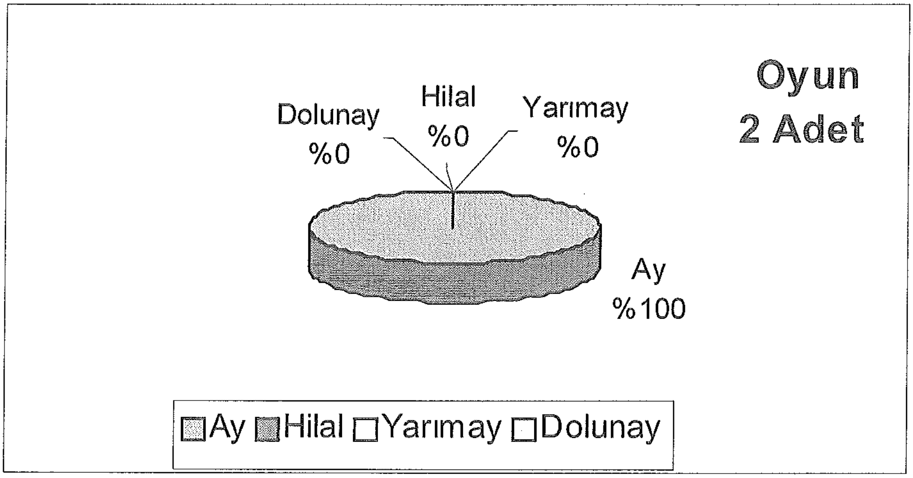

Grafik 2: Türk Edebiyatında edebi türlere göre dağılımı gösteren grafikler.

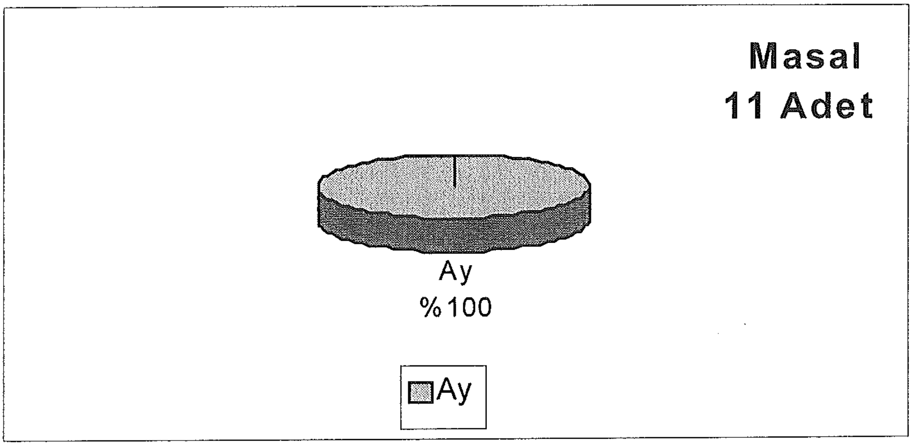

Destan
1 Adet
Ay
%100
Ay

Şiir
144 Adet
Hilal
%10
Yarımay
%0
Dolunay
%2
Ay
%88
Ay Hilal Yarımay Dolunay

Roman
12 adet
Hilal
%8
Yarımay
%0
Dolunay
%1
Ay
%91
Ay Hilal Yarımay Dolunay

Oyun
2 Adet
Dolunay
%0
Hilal
%0
Yarımay
%0
Ay
%100
Ay Hilal Yarımay Dolunay

3. Alman Edebiyatında Ay

Alman yazarlarının edebi eserlerde kullandıkları **ay** (Mond), ve evreleri (Neumond, Halbmond, Vollmond), kullanım sıklığı, edebi türü, kaynakça bilgisi ve **ayın** o eserlerde ki çağrışımları bir tablo halinde verilecektir3.1. Tablo 3: Alman Edebiyatında

YAZAR (SOYADI, ADI) : ESER ADI	EDEBİ TÜRÜ	AY MOND	HİLAL NEUMOND	YARIM AY HALBMOND	DOLUNAY VOLLMOND	KAYNAK	ÇAĞRIŞIMLAR
Arnim, Achim von : Armut, Reichtum, Schuld und Buße der Gräfin Dolores,	ROMAN	19	0	0	0	DB	SEVGİLİ, KEDER, HÜZÜN, YAS, DERT ORTAĞI, MUTLULUK,GEZGİN, AĞLAMAK, DÜŞÜNMEK
Arnim, A. (1781-1831): Die Kronenwächter.	ROMAN	27	0	0	2	DB	KEDER ,SAF, FERAHLIK, COŞKU, DÜŞÜNCELİ, CANLILIK, ÖLÜM
Arnim , A. : Isabella von Ägypten.	ÖYKÜ	9	0	0	0	DB	HUZUR, DUA, COŞKU, İHANET
Arnim, B.: Clemens Brentanos Frühlingskranz	ROMAN	18	1	0	0	DB	SEVGİLİ, HATIRA, YENİ UFUKLAR, YÜCELTEN, İLHAM, RÜYA, SAYGI, KARAKTER, YAHUDİ, AKIL
Arnim, Bettina von (1785-1859) : Die Günderode	ROMAN	31	1	0	2	DB	AKIL KARIŞTIRAN, HÜZÜN, DOSTLUK, ÖZLEM, KORKU, EDEBİYAT, SEVGİ,, HESAP SORMA, GEZİNTİ,
Arnim, B. : Dies Buch gehört dem König.	ÖYKÜ	16	0	0	2	DB	VERİMLİLİK, DOYUMSUZLUK, AŞK
Arnim, B. : Gespräche mit Dämonen.	ÖYKÜ	17	0	0	0	DB	MİSTİK, DUYGUSAL, AYLILAR, SÜKUNET, UYKU, DÜNYA DOSTU
Arp, Hans (1887- 1966) : Mondsand	ŞİİR	17	0	0	0	DMDL	RÜYA, HAYAL, AYDINLIK,ÇİÇEK,GÜMÜŞ AY,
Borchert, Wolfgang (1921-1942) : Der Mond lügt	ŞİİR	20	0	0	0	DMDL	YALANCI, TUTUKLULUK, DEMİRPARMAKLIK, ÇARESİZLİK
Boretto, Emanuel : Mondgespräch	ŞİİR	12	0	0	0	DMDL	APOLLO , NASA AYI, AYDA ADAM, YENİ ÜLKE, SEVGİLİLERİN, ÇOCUKLARIN, ŞAİRLERİN AYI, DİNİ BOYUT
Brentano, C. : [Ausgewählte Gedichte],	ŞİİR	21	0	0	1	DB	SEVİNÇ, HÜZÜN, KIRMIZI BAKIR, COŞKU, SEVGİLİYİ HATIRLATANI, ŞARKI, ÖZLEM, İFŞA
Brentano, C. : Ponce de Leon,	TİYATRO	3	0	0	1	DB	SEVİMLİ, SESSİZ, SEVGİLİYE BENZETME, AŞK, ÖZLEM, HUZUR, İFŞA
Brentano, Clemens (1778- 1842) : Godwi,	ROMAN	35	0	0	1	DB	SEVGİLİ, KARARLI, KADIN, TESELLİ, KAYITSIZ, ALEVLENDİREN, SOHBET, CANLILIK
Brentano, C.: Aus der Chronika eines fahrenden Schülers.	ÖYKÜ	6	0	0	0	DB	AÇIK, SOLGUN, PARLAK, HÜZÜN, ÖZLEM
Brentano, C. : Rheinmärchen,	MASAL	32	0	0	0	DB	GÜLEN, ÇOBAN, SEVGİLİ, BABA, YAŞLI, ŞARKI, AŞK, ZARAR, ÖPEN, KORKU
Brentano, C. : Italienische Märchen,	MASAL	24	0	0	0	DB	HUZUR, AYRILIK, HÜZÜN, ŞARKI SÖYLEYEN, KAN, ÖLÜM, YALNIZLIK
Brentano, C.: [Geschichte von BOGS dem Uhrmacher].	ÖYKÜ	2	0	0	0	DB	KIRMIZI AY, AŞK
Büchner, Georg (1813-1837) : Dantons Tod,	TİYATRO	6	0	0	0	DB	YOLDAŞ, HÜZÜN
Büchner, G. : Leonce und Lena	TİYATRO	1	0	0	0	DB	UYUYAN ÇOCUK GİBİ
Büchner, G. : Woyzeck,	TİYATRO	5	0	0	0	DB	HÜZÜN, KARAMSARLIK, AYA YOLCULUK, KIRMIZI AY, KAN
Büchner, G.: Lenz.	ÖYKÜ	5	0	0	2	DB	YALNIZLIK, İSYAN, GÜLÜNÇ, KORKU
Bürger, Gottfied August (1747-1794): Gedichte [Ausgabe 1789],	ŞİİR	12	0	0	2	DB	SEVİMLİ, ZAYIF, PARLAK, BİZDEN BİRİ, TABİATA CAN VEREN, ÖLÜM

Droste-Hülshoff, Anette von (1797-1848) :Gedichte ,[Die Ausgabe von 1844],	ŞİİR	12	1	0	1	DB	GÖZÜ YAŞLI, SOLGUN PARMAKLI, DOLUNAY MAVİ IŞIK VERİYOR, DERTLİ
Ebner-Eschenbach, Marie von (1830-1916): Bozena.	ROMAN	1	0	0	0	DB	İYİ AY
Ebner-Eschenbach, M.: Das Gemeindekind.	ROMAN	2	0	0	0	DB	SEVİNÇ, UYARI
Eichendorff, Joseph von (1788-1857) : Gedichte [Ausgabe 1841],	ŞİİR	20	0	0	0	DB	SEVİMLİ, HÜZÜNLÜ, YOLDAŞ, ÇOBAN, COŞKU, RÜYA, TESELLİ,KAN KIRMIZI
Eichendorff, J. : Die Freier,	TİYATRO	4	0	0	0	DB	AKILLI, KURNAZ
Eichendorff, J. : Ahnung und Gegenwart,	ROMAN	21	0	0	0	DB	SAF, TEMİZ, FERAHLATICI,AŞK, SEVGİLİ, KORKU
Eichendorff, J.: Dichter und ihre Gesellen,	ROMAN	29	0	0	0	DB	BÜYÜLEYİCİ, ETKİLEYİCİ, HAFİYE, RÜYA, SIKINTI
Eichendorff, J. : Die Zauberei im Herbste.	ÖYKÜ	3	0	0	0	DB	KAN KIRMIZI AY, SEVGİLİ
Eichendorff, J. : Das Marmorbild.	ÖYKÜ	5	0	0	0	DB	MESAFELİ, SOLGUN, KORKU
Eichendorff, J. : Aus dem Leben eines Taugenichts	ÖYKÜ	9	0	0	0	DB	SÜKUNET, YALNIZLIK
Eichendorff, J.: Viel Lärmen um Nichts.	ÖYKÜ	5	0	0	0	DB	SOLGUN, OYALANAN
Eichendorff, J. : Die Glücksritter.	ÖYKÜ	10	0	0	0	DB	İHTİŞAMLI, BARIŞ GETİRİR
Eichendorff, J.: Erlebtes	ÖYKÜ	1	0	0	0	DB	AYA HAVLAMAK
Fontane, Theodor (1819-1898): Vor dem Sturm,	ROMAN	8	0	0	0	DB	HAKLI AY YOK, SOLGUN, GÜMÜŞ
Fontane, T. : Grete Minde.	ÖYKÜ	6	0	0	0	DB	KORKU, AYDINLIK
Fontane, T. : Schach von Wuthenow.	ÖYKÜ	2	0	0	0	DB	GİZLENEN, FERAHLATICI, SIR
Fontane, T.: Effi Briest.	ROMAN	3	0	0	1	DB	SIKINTI, KORKU
Gellert, C. F. : Die zärtlichen Schwestern	TİYATRO	3	0	0	0	DB	AŞK, SEVGİ, GÜNEŞ AYA AŞIK
Goethe, Johann Wolfgang von (1749-1832) : Gedichte (Ausgabe letzter Hand. 1827),	ŞİİR	15	1	0	0	DB	TAZELİK VE SAĞLIK, ŞİKAYETÇİ, HUZUR, DOST, NEŞE KAYNAĞI, SUÇLULARI KORUYAN, YAŞLI
Goethe, J.W.: [Gedichte. Nachlese],	ŞİİR	4	0	0	0	DB	HÜZÜN VE SEVİNÇ, GÜNEŞİN KARDEŞİ
Goethe, J.W.: West-Östlicher Diwan,	ŞİİR	4	0	0	1	DB	TATLI AY, DOLUNAY SELAMLIYOR VE ÖPÜYOR, , RÜYA, DOST, AĞLAMAK, COŞKU
Goethe, J.W.: Hermann und Dorothea,	DESTAN	3	0	0	1	DB	PARLAK, DOLUNAY, FERAHLATIYOR
Goethe, J.W.: Stella,	TİYATRO	2	0	0	0	DB	KUTSAL AY
Goethe, J.W. : Torquato Tasso,	TİYATRO	2	0	0	0	DB	SESSİZ, SEVİNÇLİ AY, YALNIZ, ÇARESİZ
Goethe, J.W.: Faust. Eine Tragödie	TİYATRO	18	0	0	0	DB	GÜZEL, SAF, SOLGUN, AŞK
Goethe, J.W.: Die Leiden des jungen Werther,	ROMAN	9	0	0	1	DB	KIZINA BENZEME, ÖZLEM AŞK, YAKARMA, YALNIZLIK, MATEM
Goethe, J.W.: Wilhelm Meisters Wanderjahre	ROMAN	7	0	0	3	DB	DOLUNAY, GECEYİ AYDINLATAN, HATIRALARI ÇAĞRIŞTIRAN, HAYRET, KARARLILIK
Gotthelf, Jeramias (1797-1854) : Wie Uli der Knecht glücklich wird.	ROMAN	6	0	0	0	DB	SANKİ DÜNYA AYIN YÜZÜNE TÜKÜRÜYOR, YABANCI, AYA BENZETME
Gotthelf, J.: Die schwarze Spinne.	ÖYKÜ	3	0	0	0	DB	BÜYÜK, ALTIN AY, UYARICI
Grillparzer, F (1791-1872 : Das goldene Vließ,	TİYATRO	5	0	0	0	DB	ÖLÜLER, BAŞTAN ÇIKARAN
Grillparzer, F: Des Meeres und der Liebe Wellen	TİYATRO	3	0	0	0	DB	BİTKİLERE CAN VERİR
Hauff, Wilhelm (1802-1827): Lichtenstein	ROMAN	16	0	0	0	DB	SOLGUN, PARLAK, GÜZEL, SIR İFŞA EDEN, HIRSIZLARI KORUYAN, MUTLULUK

Hauff, W.: Mitteilungen aus den Memoiren des Satan.	ROMAN	6	0	1	0	DB	GÖZETEN, SIRITAN, UYKUSUZ BIRAKAN,HÜZÜN, TÜRK
Hauff, W.: Märchen-Almanach auf das Jahr 1826	MASAL	4	1	1	0	DB	IŞIK SAÇAN, BİTKİLERİ ÇİÇEKLENDİREN, UYUTAN, GÖZDEN PERDEYİ KALDIRAN, TÜRK (İSLAM)
Hebbel, Friedrich (1813-1863) : Judith,	TİYATRO	1	0	0	0	DB	İÇERİYİ AYDINLATAN, HÜZÜN
Hebbel, F. : Gyges und sein Ring,	TİYATRO	2	0	0	0	DB	KIRMIZI AY, KÖLE ŞANSI
Hebbel, F. : Die Nibelungen,	TİYATRO	6	0	1	0	DB	UZAKİ İFŞA, HÜZÜN
Hebel, Johann Peter (1760-1826) : Schatzkästlein des rheinischen Hausfreundes,	ÖYKÜ	51	5	0	5	DB	GÖZETEN, KORUYAN, ETKİ YAPAN, GEZİNEN, İLAHİ DÜZEN, ÖLÜM SESSİZLİK, BİLİMSEL BİLGİ
Heine, Heinrich (1797-1856): Buch der Lieder,	ŞİİR	22	0	1	0	DB	SEVİNÇ, ÜZÜNTÜ, KARŞILIKSIZ SEVGİ, SAKLANAN, GÜLEN, DOST. REFAKAT, SELAMLAMA, AŞK
Heine, H.: Neue Gedichte,	ŞİİR	13	0	2	0	DB	DERT ORTAĞI, SELAMLAYAN, SEVİMLİ, SOLGUN, GÜLEN, HEDİYE, AŞK
Heine, H.: Romanzero,	ŞİİR	4	0	0	0	DB	HİTAPEDEN, CANLILIK VEREN, İLAHİ DÜZEN
Heine, H.: Atta Troll,	DESTAN	6	0	1	0	DB	İLAHİ BOYUT, KONUŞAN, SARI, SİYAH AY
Heine, H.: Deutschland. Ein Wintermärchen,	DESTAN	1	0	0	0	DB	ÜZGÜN
Heine, H.: Reisebilder. Erster Teil,	SEYAHATN AME	8	0	0	0	DB	AYDA YAŞAM, SAKLANAN, HÜZÜN, GÖKYÜZÜNÜN KIZI, SÖYLENCELER
Heine, H.: Reisebilder. Zweiter Teil,	SEYAHATN AME	4	0	0	0	DB	ROMANTİK, SOLGUN GÜL, ÖLÜMCÜL, KADIN
Heine, H.: Reisebilder. Dritter Teil,	SEYAHATN AME	6	0	0	0	DB	HÜZÜN, İLAHİ DÜZEN
Heine, H.: Reisebilder. Vierter Teil,	SEYAHATN AME	4	0	1	1	DB	GÜN, SANDAL GİBİ
Heine, H.: Der Rabbi von Bacherach.	ÖYKÜ	3	0	0	0	DB	ACI, KORKU, ÖFKE
Heine, H. : Memoiren.	BİYOGRAF İ	2	0	0	1	DB	ALMAN DUYGUSALLIĞI, MELANKOLİK, BENZETME
Heinse, Wilhelm (1746-1803) : Ardinghello und die glückseligen Inseln.	ROMAN	17	0	0	0	DB	SİTEM, KADER, SESSİZ DOLUNAY, REFAKAT, KORUYAN, MUTLUSON
Herder, Johann Gottfried (1744-1803) : Journal meiner Reise.	TEORİK YAZI	4	0	0	0	DB	DUA, YALNIZ, GÜÇLÜ, HER ŞEYİ ETKİLİYEN,
Herder, J.G. : Briefe zur Beförderung der Humanität.	TEORİK YAZI	6	0	0	0	DB	KONUŞAN, AKIL VEREN, SEVGİLİ, KISKANÇ, ÇÖPÇATAN, HAYALİ
Heym, Georg (1887-1912) : [Ausgewählte Gedichte	ŞİİR	19	0	1	0	DB	MAVİ, PASLI, GRİ, SOGUK, YAŞLI AY, YEŞİL YARIMAY DANS EDİYOR , ZEHİRLİ, ÜZGÜN
Heym, G.: Der Dieb,	ÖYKÜ	7	0	0	0	DB	BEYAZ, SARI KAFALI AY, MAVİ IŞIKLI, ESRARENGİZ
Hölderlin, Friedrich (1770-1843) : [Gedichte 1784-1843],	ŞİİR	6	0	0	0	DB	SESSİZ, SIKINTILARA ÇARESİZ, ÖLÜM, ÜZGÜN, TANRININ KAFASI, COŞKU, HÜKÜMDAR, GÖLGE
Hölderlin, F.: Hyperion oder der Eremit in Griechenland,	ROMAN	5	0	0	0	DB	ÇEKİNGEN AY, SEVGİLİ, HÜZÜN

Hoffmann, E.T.W. (1776-1822): Die Elixiere des Teufels,	ROMAN	4	0	0	0	DB	AÇIK AY, KARAMSARLIK
Hoffmann, Ernst Theodor Wilhelm: Lebensansichten des Katers Murr,	ROMAN	4	0	0	1	DB	KUTSAL AY, SEVGİLİ, BÜYÜLEYİCİ, AHD EDEN
Hoffmann, E.T.W.: Fantasiestücke in Callots Manier,	ÖYKÜ	3	0	0	0	DB	AÇIK AYA İTİBAR
Hoffmann, E.T.W.: Nachtstücke,	ÖYKÜ	4	0	1	4	DB	AYDA KÖTÜ, YARAMAZ İNSANLAR VE ÇOCUKLAR YAŞIYOR, HATIRLAMA, HAYALET
Hoffmann, E.T.W.: Meister Floh,	MASAL	1	0	0	2	DB	SEVGİLİ, HATIRLAMA, GÜMÜŞ
Jean Paul (1763-1825): Hesperus,	ROMAN	79	0	0	4	DB	KANSER, YALNIZLIK, AYLARI DÖVEN, BARIŞ YANLISI, ÇİCEK, AŞK, GÜNEŞ, COŞKU, ÖLÜM, RÜYA, RESSAM
Jean Paul : Titan	ROMAN	100	1	0	6	DB	HİLAL KORKU, SIKICI;,DOLUNAY, ÜMİT VE BÜYÜLEYİCİ, HASTALIK, COŞKU, ÖLÜM, YALNIZLIK
Jean Paul : Titan	ROMAN	0	1	0	0		HIRSIZLIK, SAHTEKARLIK, KARANLIK İŞLER HİLAL ZAMANI OLUR
Jean Paul: Leben des Quintus Fixlein,	ÖYKÜ	27	0	0	1	DB	ÖLÜM, KARAMSARLIK, HUZUR, SOHBET, HÜZÜN,AY ADAMI, İYİ AY VE KARISI, KÜÇÜK ÇOCUKLAR,
Jean Paul : Des Luftschiffers Giannozzo Seebuch	ÖYKÜ	8	0	2	0	DB	TÜRK AYI, MÜCEVHER, AY ADAMI, KUĞU, KONUŞAN, COŞKU
Jean Paul: Siebenkäs	ROMAN	33	0	0	1	DB	AY ÇİÇEĞİ, HÜZÜN, GÜNEŞİN KEFİLİ
Jung-Stilling, J.H. (1740-1817) : Heinrich Stillings Jünglings-Jahre	ÖYKÜ	0	0	0	1	DB	FERAHLATAN, ETKİLEYEN, COŞTURAN
Kafka, Franz (1883-1924) : Betrachtung,	ÖYKÜ	1	0	0	2	DB	IŞIK SAÇAN,
Kafka, F.: Zwei Gespräche	ÖYKÜ	5	0	1	0	DB	KORKAK, UNUTULMUŞ, SARARMIŞ, SARI IŞIK
Keller, Gottfried (1819-1890) :Der grüne Heinrich	ROMAN	13	0	4	3	DB	SIR DOLU,, SESSİZ, MEMLEKETİ HATIRLATAN, ŞEHVET, ÇIPLAKLIK
Keller, G. : Die Leute von Seldwyla,	ÖYKÜ	9	0	0	6	DB	ALTIN GİBİ KIRMIZI, DOLUNAY HUZUR VERİR, HÜZÜN, COŞKU
Keller, G. :Züricher Novellen	ÖYKÜ	2	0	0	3	DB	BÜYÜLEYİCİ, ALTIN AY, MAVİLİK
Kleist, Heinrich von (1777-1811) : Penthesilea	TİYATRO	2	0	1	0	DB	SIKINTI, HÜZÜN
Klingemann, August (1777-1796): Die Nachtwachen des Bonevantura	ROMAN	5	0	0	0	DB	ARZU, İSTEK, ŞİKAYET VE SIRLARA VAKIF
Lichtenberg, Georg Christoph (1742-1799) : [Aus den »Sudelbüchern«],	VECİZE	7	0	0	1	DB	AYDA YAŞAM, AY HK. EFSANELER, HAYAL
Lichtenberg, Georg Christoph Gnädigstes Sendschreiben der Erde an den Mond	MAKALE	3	0	0	0	DB	AYLA DERTLEŞMEK, SADIK DOST, SEVGİLİ
Meyer, Conrad Ferdinand (1825-1898) : Der Heilige,	ÖYKÜ	4	0	0	1	DB	AYLA GÜNEŞ HK. MASAL
Meyer, C.F. : Die Versuchung des Pescara	ÖYKÜ	1	0	2	0	DB	COŞKU, TÜRK (İSLAM)
Morgenstern, Christian (1871-1914) : Galgenlieder	ŞİİR	6	0	0	0	DB	KARIŞIKLIK, DELİ DANA, MESLEĞİ ALMAN OKURLARINI RAHAT ETTİRMEK
Morgenstern, C. : Palmström	ŞİİR	6	0	0	0	DB	ÖLÜM, SÜSLEME
Moritz, Karl Phlipp (1756-1793) : Anton Reiser	ROMAN	3	0	0	0	DB	ELİNE AYI ALIP DERTLŞMEK
Mörike, Eduard (1804-1875) : Maler Nolten,	ROMAN	15	0	0	1	DB	EŞYASINI TOPLAYAN AY, COŞTURAN,

							DÜŞÜNCE, ETRAFI AYDINLATAN
Novalis (1772-1802) : Heinrich von Ofterdingen	ROMAN	10	0	0	0	DB	ÇEVREYE ELBİSE GİYDİREN, COŞKU, HEYECAN, AŞK, HAYAL
Raabe, Wilhelm (1831-1910) : Abu Telfan.	ROMAN	13	0	0	1	DB	ŞARHOŞ YAPAN, MUTLULUK, ALMAN AYI, KAN, PİSLİK, UZAK, EL SALLAYAN
Raabe, W. : Stopfkuchen.	ROMAN	1	1	0	0	DB	AYDA YAŞAM, AYIN MÜLKİYETİ
Raabe, W. : Der Schüdderump	ROMAN	4	0	0	0	DB	VİYANALI, İYİ DÜRÜST AY
Raabe, W.:Die Akten des Vogelsangs.	ROMAN	0	0	1	0	DB	KARANLIK
Rilke, Rainer Maria (1875- 1926): Das Buch der Lieder	ŞİİR	2	0	0	0	DB	AYDA YAŞAM, DUYGU
Rilke, R.M. : Der Neuen Gedichte anderer Teil	ŞİİR	3	0	0	0	DB	ÖLÜM, AZRAİL
Schiller, F. (1759-1805) : Gedichte	ŞİİR	15	0	0	0	DB	SEVGİLİ, KARŞILAŞTIRMA, SÜSLENME, ÖLÜM, HÜZÜN, YAS, VERİMLİ
Schiller, Friedrich : Die Räuber	TİYATRO	5	0	0	0	DB	GÜNEŞ
Schiller, F. Kabale und Liebe	TİYATRO	2	0	0	0	DB	PİŞMANLIK, VAAZ
Schiller, F. : Maria Stuart	TİYATRO	0	1	2	0	DB	KORKU, ENDİŞE
Stifter, Adelbert (1805-1868) : Studien,	ÖYKÜ	38	0	4	4	DB	HÜZÜN, SÜTLÜ IŞIK, KAN KIRMIZI DOLUNAY, ACI VEREN GÜZEL IŞIK , SEVİMLİ, AŞK,GÜMÜŞ,
Storm, Theodor (1817-1888): Schimmelreiter	ÖYKÜ	17	0	0	0	DB	HÜZÜN, SIKINTI, GÜMÜŞ
Tieck, Ludwig (1773-1853) : William Lovell,	ROMAN	17	0	0	2	DB	ROMANTİK, DOLUNAY, KÖPEKLER HAVLUYOR, DOSTANE, DÜŞÜNEN, HOŞGÖRÜ, HAYAL
Tieck, L.: Franz Sternbalds Wanderungen,	ROMAN	17	0	0	1	DB	İLANI AŞK, COŞKU, HÜZÜN, AYRILIK, MUTLULUK
Tieck, L.: Vittoria Accorombona	ROMAN	2	2	0	1	DB	KORKU, BÜYÜ
Tieck, L.: Dichterleben	ÖYKÜ	0	0	0	1	DB	DOLUNAY ACILARI TAZELİYOR
Trakl, Georg (1887-1914):Sebastian in Traum	ŞİİR	11	0	0	0	DB	AVCILIK YAPIYOR, HÜZÜN, ÖLÜM, SEVGİLİNİN AĞZINDA DURUYOR, BEYAZ
Wieland, Christoph Martin (1733-1813) : Geschichte der Abderiten,	ROMAN	2	0	0	1	DB	AYI DİŞLERİYLE TUTMAK, COŞTURUR, GECEYİ GÜNDÜZ YAPAR,
Wieland, Christoph Martin (1733-1813) : Geschichte des Agathon	ROMAN	8	0	0	0	DB	AYDA YAŞAM, COŞKU, GENÇLİĞİ HATIRLAMA, DÜŞÜNCE
Wiens, Paul (1922-1982) : Der volkseigene Mond	ŞİİR	2	0	0	0	DMDL	HALKIN AYI, KIZIL BAYRAK (AYIN MÜLKİYETİ)
TOPLAM		1300	16	27	76		

Alman Edebiyatında Ayın (Tablo 3) Değerlendirilmesi

Alman Edebiyatında "ayı" konu alan edebi türlerde şair ve yazarlar ayı, sürekli bir refakatçi, dost, teselli eden, dert ortağı, muhabbet arkadaşı, duygularının tercümanı olarak görmüşlerdir. Özlem, sevgi ve muhabbet, şefkat dolu duygular beslemişlerdir. Ay için kullanılan güzel, sevimli, tatlı, cesur, sakin, yumuşak, parlak, saf, temiz, kararlı, uyarıcı, mutlu, sırdaş, coşkulu, duygusal, hoşgörülü, ferah, huzurlu, yüce, saygılı, karakterli, akıllı, verimli, taze, sağlıklı, kutsal, romantik gibi olumlu sıfatları görmekteyiz.

Ancak ay ile ilgili küçümsenmeyecek kadar da, olumsuz olarak değerlendirebileceğimiz sıfatlar kullanılmıştır; hüzünlü, dertli, ağlayan, kederli, hain, akıl karıştıran, korkutan, hesaba çeken, doyumsuz, kayıtsız, solgun, zararlı, ayıran, kan, ölüm, yalnızlık, karamsarlık, isyankarlık, gülünç, oyalayan, haksız, şikayetçi, suçluları koruyan, çaresiz, yaslı, yabancı, baştan çıkaran, yalancı, siyah, ölümcül, öfkeli, melankolik, sitem, zehirli, esrarengiz, hastalıklı, sahtekar, sarhoş, Azrail gibi önde gelenlerini örnek verebiliriz.

Alman edebiyatında kullanılan **ay** ve çağrışımlarına bakıldığında, kullanılan kavramların, **(TABLO 3)** değişik yazarlarda, farklı anlamlarda kullanıldığı göze çarpmaktadır. Hatta aynı yazarda, birbirine zıt olarak değerlendirebileceğimiz; sevinç ve hüzün, ölüm ve yaşam, iyimserlik ve karamsarlık gibi kavramları bir arada görebilmekteyiz. Buradan; **ay** ve evrelerinin, insanlar ve diğer canlılar üzerinde psikolojik etkileri olduğunu görebiliriz. Yazarın içinde bulunduğu ruh hali ve **ayın** durumuna göre, **ayın** ışıkları değişik izler bırakmaktadır.

Ay, bazen de geceyi, yaşamı ve dünyadaki canlıları gözeten, kollayan, hatta koruyan ilahi düzenin bir parçası şeklinde ele alınmaktadır. Çünkü o; tecrübeli, yardımsever, görmüş geçirmiş,

kendisinden dileği olanlara gülümseyen, onlara şans ve mutluluk getiren birisidir.

Bazı şair ve yazarlar, ayı kişileştirmektedir. İnsana ait birçok özellik (Tablo 3 'de de görüleceği gibi) aya atfedilmektedir; düşünen, işiten, işaret veren, korkan, hitap eden, sohbet eden, rica eden, hüzünlenen, ferahlayan, coşan vb. gibi.

Ay, bazı yazarlara göre de çobanlık, ressamlık, bekçilik, hatiplik, çöpçatanlık, hükümdarlık, terzilik ve hatta avcılık bile yapmaktadır.

Alman yazarların bazıları, eserlerinde, ayı; kadına, çobana, babaya, yaşlılara, sevgiliye, çocuğa, kıza, şarkıya, edebiyata, yabancıya benzetir.

Ayın mülkiyeti konusu da, Alman edebiyatında yer almıştır. Buna göre; aya yapılan yolculuktan önce ayın, Almanlara, Türklere ve Yahudilere ait olduğu vurgulanmıştır. Hatta bir yazara göre de, mekanı Viyana'dır. Yine Hauff, Meyer, Jean Paul'e göre Halbmond (yarımay, hilal) Türklere (İslam'a) aittir. Böyle olunca da hilal daha çok korku, İslam, Türk, hüzün, sır dolu, sıkıntı, karanlık, endişe, acı veren, ölüm gibi çağrışımlar yapmaktadır. Jean Paul'e göre hırsızlık, sahtekarlık, karanlık işler hilal zamanı olur. Hilalin bu şekilde, olumsuz olarak edebi eserlerde ifade edilmesinde, Haçlı Seferlerinin etkisi olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, Yüksel Kocadoru'nun "Türkenmond" adlı şiir kitabının oluşumuna etkisi olan bir olayda yine hilal ile ilgidir. Almanya'da 1992 yılında, Noel zamanı, bir çocuk kreşinin pencereleri, ay ve yıldızlarla süslenmesinden dolayı tehdit almıştır. Çünkü tehdit edenlere göre ay-yıldız Türkleri ve İslamı temsil etmektedir. Bu tehdit sonucu, ay ve yıldız kreşin penceresinden uzaklaştırılmıştır. Bu olaya tepki olarak, Kocadoru adı geçen şiiri yazarak tehdit edenlerin kin ve nefretleri yalnızca aya ve yıldıza değil,

doğadaki diğer canlılara ve hatta Hıristiyanlığa (Kreuz) karşı da olduğunu vurgulamıştır. (Bkz. Kocadoru 1995, S.27)

Aya yapılan seferlerden sonra, ayın mülkiyetinin; Sovyetler Birliğine ve Amerika'ya ait olduğuna dair şiirlerin yanında, özellikle bu tezlere karşı olarak, ayın halka ait olduğunu anlatan şiirler de yazılmıştır.

Aya, ilahi ve dini boyuttan bakan yazarlar, dünyada her şeyin fani olduğuna, ayın ise güzel ve sessiz gecelerde, yazarlara yoldaş ve düşünce arkadaşı olduğu fikrini uyandırmaktadır. Ayrıca, şairlerin; ölüm, yalnızlık ve terkedilmişlik gibi konularda ki acılarını hafifletmektedir. Aya bakan şairin ilahi düzeni anlayabilmesi için kendisini tanıması, saf ve temiz olması ve tanrıya güvenmesi gerekmektedir. Ancak, bu şartlar yerine gelince trans haline geçerek zaman ve mekanı aşabilir.

Hatırlama ve özlem olarak ay ve ayışığı, şair ve yazarlarda, geçmişte yaşanan hatıra, anı ve mutlulukları uyandırır; hüzünlü bir şekilde yeniden yaşatmaya yol açar. Güzel günleri hatırlatmanın yanı sıra, insanları günün keder ve sıkıntısından yine ay kurtarır. Böylece de ay, insanlara şifa verici özelliğiyle anılmaktadır. Ay, genç şair ve yazarların bir kısmında ümit, teselli, arzu, istek, aşk gibi duygular uyandırırken, yaşlı ve olgun olan şair ve yazarlarda daha çok hayal kırıklığı, yalnızlık, matem, terkedilmişlik, suçluluk, ölüm düşüncesi gibi çağrışımlara yol açmaktadır. Bazen de ay, bu tür duygulardan kurtulmada yardımcı olan ve teselli eden yüzüyle karşımıza çıkmaktadır.

Korku ve ölümü çağrıştıran ay, daha çok savaş, kıtlık ve sıkıntı gören yazarlarda karşımıza çıkmaktadır. Özellikle İkinci Dünya Savaşını gören şair ve yazarların, yaşamlarında hüzün, korku, teslimiyet, yalnızlık, mezar, karamsarlık, tehlike, şiddet, uçurumlar,

ölüm çeşitleri derin iz bırakmıştır. Bu da **aya**, öldürücü, korkutucu, zehirleyici bir yaklaşım getirmiştir. Özellikle tutsak olan şair ve yazarlar eserlerinde, geçmişte **ay** ile ilgili olumlu konularda yanılgının olduğu, hatta **ayın** yalan söylediğini ileri sürmüşlerdir. Çünkü içinde bulundukları hapishane ve demir parmaklıklar çaresizliklerinin bir göstergesidir.

Ayın görünümü ile ilgili renk bağlamında da bir tarafta yuvarlak, gümüş, altın, parlak, mavi, sarı, yeşil, gökyüzünün mücevheri, süsü şeklinde değerlendirmede bulunurken, diğer taraftan turunçgillere, çürük, sarı limona, kırmızı domatese, yeşil kabağa, kırmızı bakıra, kırmızı kana, kırmızı **aya**, siyah, paslı, gri, soğuk **aya** benzeten şairlerde vardır.

Şair ve yazarların **aya** bakış açılarının, edebiyatın ve edebi şahsiyetlerin hayallerinin sınır tanımadığı, bulundukları şartlara göre çok farklı görüşler ortaya koyduklarını doğrulamaktadır.

Alman şairlerinde parlak ve açık **ay**; ümit, dolunay; korku, coşku, neşe, aşk, ve şehveti, hilal de hüzün, huysuzluk, karamsarlık ve karanlık işleri akla getirmektedir.

Sevgiliyi, çocukları, kızları, aşkları ve güneşi, **aya** benzetmektedirler. Ayı ise güneşe, sevgiliye, ölüme, Azrail'e, yıldırıma, lambaya ve meleğe benzetmektedirler.

Tablo 4 : Almanca Edebi Türlere Göre Ay Dağılımı

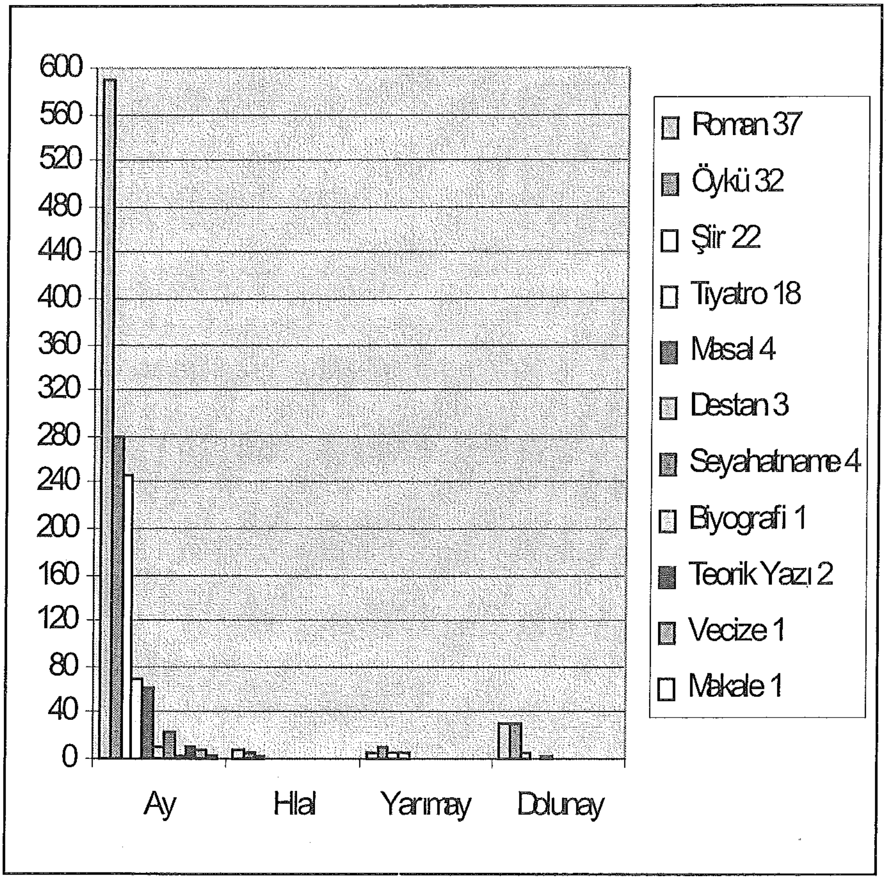
Eser Adedi	Edebi Türü	Ay	Hilal	Yarımay	Dolunay	Toplam
37	Roman	590	7	6	32	635
32	Öykü	279	5	10	32	326
22	Şiir	246	2	4	5	257

18	Tiyatro	70	1	4	1	76
4	Masal	61	1	1	2	65
3	Destan	10	0	1	1	12
4	Seyahatn ame	22	0	1	1	24
1	Biyografi	2	0	0	1	3
2	Teorik Yazı	10	0	0	0	10
1	Vecize	7	0	0	1	8
1	Makale	3	0	0	0	3
125	**Toplam**	**1300**	**16**	**27**	**76**	**1419**

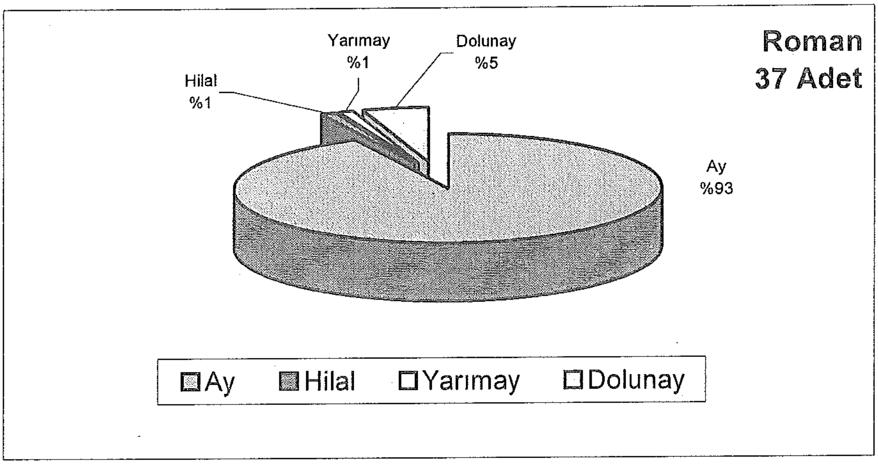
Alman Edebiyatında Tablo 3'den hareketle Tablo 4 'de elde edilen **ay** ve evrelerinin kullanımı 125 eserde toplam olarak 1419'dur. Edebi türlere göre dağılımına baktığımız zaman 635 **ay** ile roman birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise 326 ile öykü, 257 şiir, 76 ile tiyatro, 65 ile masal 24 ile seyahatname ve 12 **ay** ile de destan gelmektedir.(Bkz. Grafik 3)

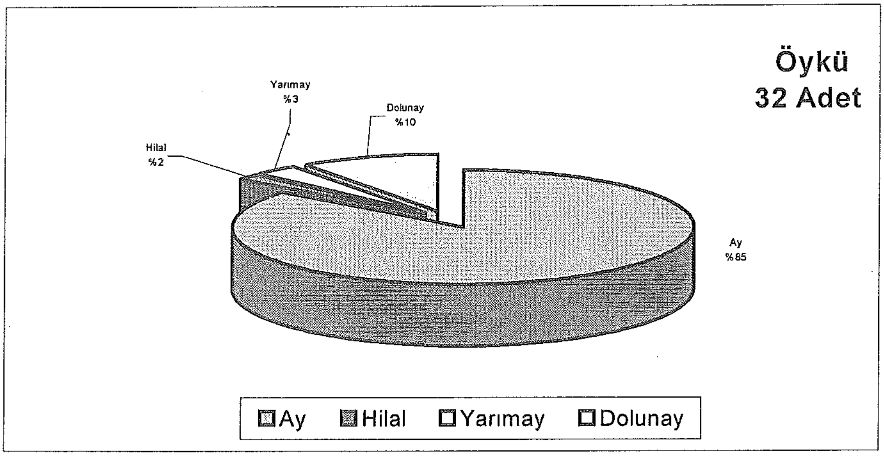
Alman edebiyatında **ay** 1300, dolunay 76, yarımay 27 ve hilal 16 kez kullanılmıştır. Dolunay, yarımay ve hilal daha çok roman ve öykülerde kullanılmıştır. (Bkz. Grafik 4)

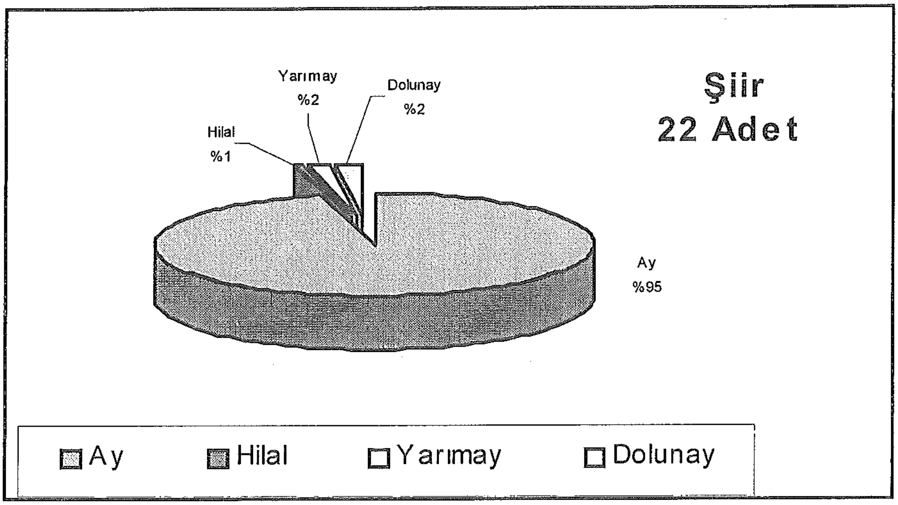
Grafik 3: Edebi türlerin genel toplamına göre "Ay"ın Alman edebiyatında kullanımını gösteren grafik.

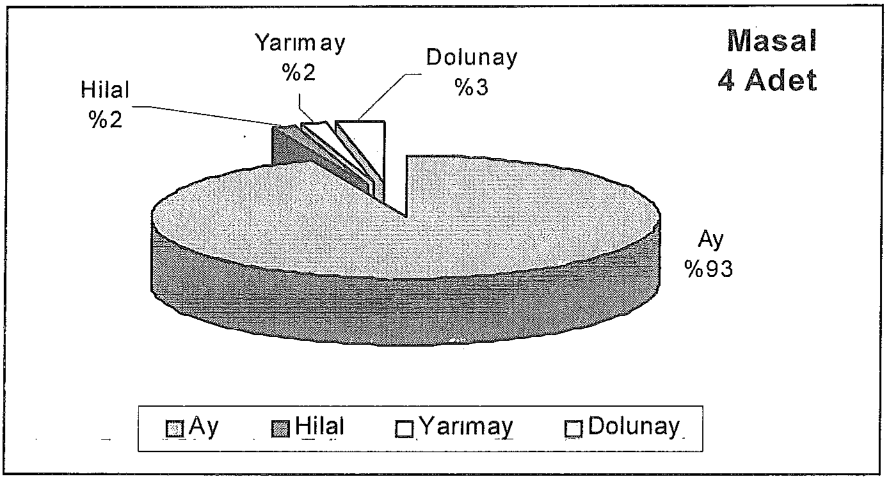

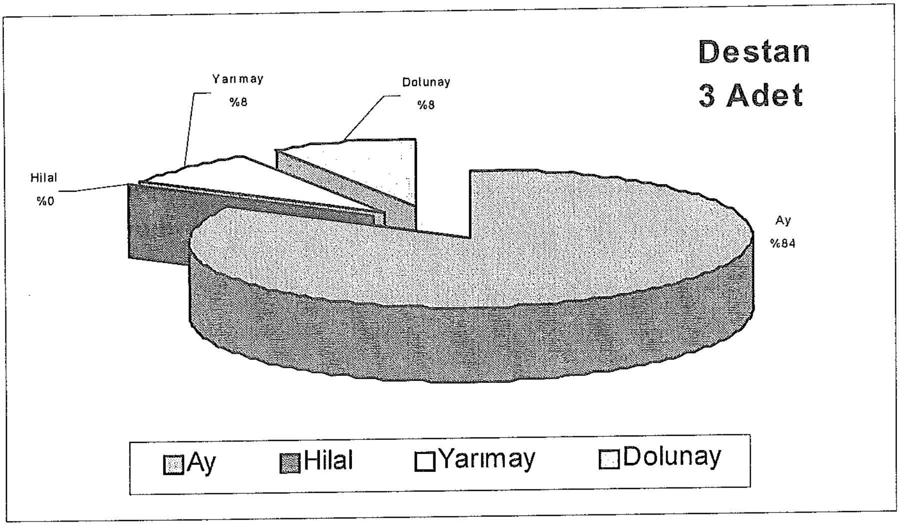
Grafik 4: Alman Edebiyatında edebi türlere göre dağılımı gösteren grafikler.

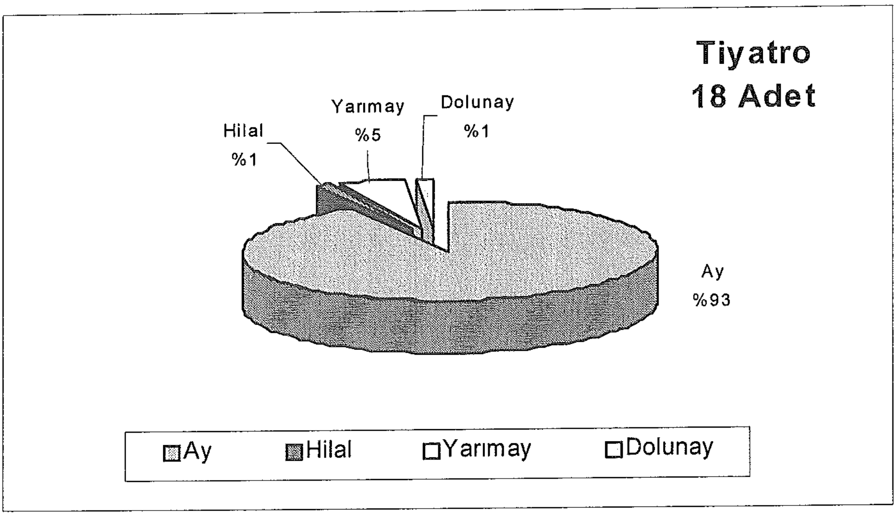

Şiir
22 Adet
Yarımay
%2
Dolunay
%2
Hilal
%1
Ay
%95
Ay
Hilal
Yarımay
Dolunay

Masal
4 Adet
Yarımay
%2
Dolunay
%3
Hilal
%2
Ay
%93
Ay
Hilal
Yarımay
Dolunay

Destan
3 Adet
Yarımay
%8
Dolunay
%8
Hilal
%0
Ay
%84
Ay
Hilal
Yarımay
Dolunay

Tiyatro
18 Adet
Yarımay
%5
Dolunay
%1
Hilal
%1
Ay
%93
Ay
Hilal
Yarımay
Dolunay

4. Sonuç

Ay konusu gerek Türk, gerekse Alman edebiyatında oldukça zengin bir biçimde ele alınmıştır. Mitolojiden başlayarak ay ile ilgili söylem ve inanışların günümüze kadar çeşitli değişimlere uğrayarak gündemde kaldığını görmekteyiz. Önceleri birçok kültürde kutsal sayılan ay, eski Türk kültüründe de Tanrı olarak değerlendirilmiş ve bu bağlamda Ay-han ifadesi kullanılmıştır.

Çelebioğluna göre, " Türk dilinde çok eski devirlerden günümüze kadar(...) ayla ilgili bazı kelimeler kadın ve erkek adı olarak çokça kullanılmıştır. (...) Aybeg, Ayça, Aydemir, Aydoğan, Aydoğdu, Ayfer, Aygün, Ayla, Aynur, Aysel, Aytekin, Ayten, Gülay, Nuray, Hâle, Hilal, Kamer, Mehlika, Mehpare, Mehtap günümüzde de kullanılan isimlere örnektir." (Çelebioğlu 1998, S. 677)

Ancak Alman edebiyatında isim olarak Mona ve Endmond isimlerinin dışında ay ile ilgili Türk kültürü kadar çeşitlilik yoktur.

Yine ay ile ilgili kullanılan deyim ve atasözleri, Türk kültüründe, Alman kültürüne oranla daha fazla göze çarpmaktadır.

Ayın insanlar, tabiat olayları ve canlılar üzerinde olumlu veya olumsuz, yararlı veya zararlı, sevinçli veya hüzünlü, iyimser veya karamsar yönde psikolojik etkide bulunduğu her iki kültürün de edebi türlerinde kullanılmıştır.

Edebiyatta kullanılan ve halkta varolan bu tür düşünce ve inanışlâr bilimsel çalışmalara da yol açmaktadır. Örneğin, dolunay da çocukların daha fazla doğduğunu ve ayın doğumlarda etkili olduğu inancı araştırılmış (Bkz. Wunder 1/95) ancak bu görüşü kanıtlayacak herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Aynı şekilde, ayın özellikle de dolunayın kazaların, suç ve hırsızlıkların artmasına, ameliyatlarda

işlerin ters gitmesine yol açtığı inancı ve düşüncesini araştıran Rotton (Rotton 1985, S.286) emniyet ve hastane kayıtlarından yola çıkarak çalışmasını tamamlamış ve bu düşünceyi kanıtlayacak bir bulguya rastlamamıştır. Ancak bu tür düşünce ve inanışa sahip insanların psikolojik olarak, **ay**dan etkilendikleri, tepkilerini bilinçaltında bulundurdukları için davranışları da bu şekilde yönlendirilmektedir.

Tablo 1 ve Tablo 3 de ki **ay**ın çağrışımları karşılaştırıldığında birçok çağrışımın ortak (benzer) olduğu göze çarpmaktadır. Güven, sevgili, dert ortağı, sırdaş, ümit, yalnızlık, hastalık, hüzün, sevgi, acı, özlem, rüya ve ölüm çok sık kullanılan çağrışımlardır. Alman edebiyatında **ay**, edebi dönemler; deha çağı, dindarlık ve duyguculuk, aydınlanma ve özellikle de romantizm döneminde yaşayan yazarlar tarafından daha çok kullanıldığı dikkat çekmektedir. Türk edebiyatında da **ay**, daha çok divan edebiyatında kullanılmıştır. (Bkz. Yeniterzi 1993, s.309-310 ve Çelebioğlu 1998, S. 681-684)

Her iki kültürde de **ay**, dini boyutta ele alınmıştır. Dindarlık ve duyguculuk akımının yazarları, **ay**ı ilahi bir düzenin parçası olarak değerlendirmişlerdir ve Tanrı'nın büyüklüğüne işaret ettiğini belirtmişlerdir.

Türk kültüründe de dini, tasavvufi edebiyata göre **ay**, dervişlere Allah'a ve Hz. Muhammet'e benzetilmiştir. Burada telmih ve teşbih bol miktarda kullanılmıştır. (Ayrıntı için bkz. Çelebioğlu 1998, S. 681-684) Özellikle de, Türklerin İslamı kabul etmesiyle birlikte daha önce **ay**a verdikleri önem, İslam da **ay**a verilen önemle (El-Kamer Suresi, **Ay**ın Parçalanması mucizesi gibi) birleşince **ay** ile ilgili birçok kavram, isim, deyim ve atasözü gibi günümüze kadar gelmiştir.

Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, milletler ve kültürleri arasındaki sınırların (Film, internet yoluyla) kalkmasıyla **ay** ile ilgili

düşünce ve inanışlar yaygınlaşmakta ve diğer milletlerin çocuklarına da etki etmektedir. Bir örnek verecek olursak bugünlerde TRT 1 de hafta içi her gün yayınlanmakta olan "Ay Savaşçısı" adlı çizgi filmin Türk çocukları üzerinde etki yaptığını, sokaklarda oyun oynayan çocukların kullandıkları şu ifadelerden tespit edilebilir : "Seni **ay** adına cezalandıracağım, göreceksin", "Ay bana güç ver" veya "Sihirli **ay** bana güç ve kuvvet ver".

Eser sayısı Türkçe'de fazla olmasına rağmen kullanılan **ay** sayısı Alman edebiyatına göre düşük kalmıştır. Türk Edebiyatında 180 eserde 842 **ay** çıkarken, Alman Edebiyatında 125 eserde 1419 **ay** kullanılmıştır. Okunan birçok Türk ve Alman romanı ve öykülerinde **ay** veya evreleri hiç kullanılmamıştır.

Ayın mülkiyeti konusu her iki edebiyatta da dile getirilmiştir. Ancak şu anda **ay**da arsa satımları devam etmektedir ve yaklaşık 2000 kişi Emlakçı Dennis Hope 'den **ay**da arsa satın almıştır. (Bkz. www.MDR.tv.windrose. Grundstücke auf dem Mond.html.) Şu anda devam eden **ay**ın mülkiyeti konusundaki davalar da, **ay**ın gündemde kalmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak; **ay**, dünyanın bir uydusu olarak hem uzay bilimcileri, hem araştırmacıları, emlakçıları, tıpçıları, edebiyatçıları, psikologları ve diğer bilim dallarını meşgul etmeye devam edecektir. Ancak şimdiye kadar ki **ay** ile ilgili düşünce ve inanışlar yeni veriler ışığı altında değişime uğrayacaktır.

KISALTMALAR

A.GEZER, Cumalı, Necati : **Aşk da Gezer**, Sander Yayınları, İstanbul 1975

ABU, Cumalı, Necati : **Ay Büyürken Uyuyamam**, İstanbul, 1969

ABY, Arıt, Aydın : **Aya Bir Yolcu**, 1966/67
ACI, Buyrukçu Muzaffer, **ACI**, Yedi Tepe Yayınları, İstanbul 1957
AÇ, Haldun Taner : **Ayışığında " Çalışkur"**, 1954
ATG, Bilbaşar, Kemal : **Ay Tutulduğu Gece**, 1961
BB, Kutlu, Mustafa : **Bu Böyledir**, Dergah Yayınları, İstanbul 1987
BMŞ, Atilla, Osman : **Büyük Memleket Şiirleri Antolojisi**, İtimat Kitabev İstanbul 1964

BTTŞA, Akyüz, Kenan : **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi**, Ankara 1953
D.ANA, Tahir, Kemal : **Devlet Ana**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1967
DB, Deutsche Literatur von Lessing bis Kafka, **Digital Bibliothek**, Direkt media Publishing GmbH, Berlin 1997
DMDL, Neis, Edgar : **Der Mond in der deutschen Lyrik**, C. Bange Verlag, Hollfeld 1984, 2. Baskı
EŞDEA, Köprülüzade Mehmet Fuat : **Eski Şairlerimiz Divan Edebiyatı Antolojisi**, İstanbul 1934
GG, Yazgan, Bestami : **Gülistanın Gülleri**, Ankara 1997
Gİ, Kutlu, Mustafa : **Gönül İşi**, Hareket Yayınları, İstanbul 1974
HA, Durbaş, Refik : **Hücremde Ayışığı**, Cem Yayınevi, İstanbul 1974
HG, Çokum, Sevinç : **Hilal Görününce**, Cönk Yayınları, İstanbul 1985, 2. Baskı
K. AĞA, Buğra, Tarık : **Küçük Ağa**, Yol Yayınları, İstanbul 1979, 5. Baskı
KGK, Yahya Kemal : **Kendi Gök Kubbemiz**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, 1. Baskı
KHKH, Enginün, İnci : **Kenan Hulusi Koray'dan Hikayeler**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983, 2. Baskı

KİLİT, Sepetçioğlu, M. Necati : **Kilit**, Dilek-İş Matbaası, İstanbul 1971

KK, Tecer, Ahmet Kutsi : **Koçyiğit Köroğlu**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, 1. Baskı

KKD, Kaftancıoğlu, Ümit : **Köroğlu Kol Destanları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1979, 1. Baskı

KKV, Püsküllüoğlu, Ali : **Kırlangıcın Kanat Vuruşu**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1979, 1. Baskı

MASALLAR, Güney, Eflatun Cem : **MASALLAR**, Kültür ve turizm Bakanlığı, Ankara 1982, 1. Baskı

MEMO, Bilbaşar Kemal : **Memo** , Tekin Yayınevi, İstanbul 1979, 4. Basım

OA, Kutlu, Mustafa : **Ortadaki Adam**, Hareket Yayınları, İstanbul 1970, 2. Baskı

SAE, Tanpınar, Ahmet Hamdi : **Saatleri Ayarlama Enstitüsü**, Dergah Yayınları, İstanbul 1987, 2. Baskı

SB, Adıvar, Halide Edib : **Sinekli Bakkal**, Atlas Kitabevi, İstanbul 1936, 31. Baskı

TDEA, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, Devirler/İsimler/ Eserler/Terimler, Dergah Yayınları, İstanbul 1977

TGF, Kocadoru, Yüksel : **Türkenmond Gedichte aus Frengistan**, Klogenfurt, 1995

Y.KADIN, Cumalı, Necati: **Yalnız Kadın**, Sander Yayınları, İstanbul 1975, 3. Baskı

YAS, Kutlu, Mustafa: **Yokuşa Akan Sular**, Dergah Yayınları, İstanbul 1986, 2. Baskı

YDTŞA, Aktaş, Şerif: **Yenileşme Dönemi Türk Şiiri Antolojisi**, Akçağ Yayınları, Ankara 1998

Yİ, Kutlu, Mustafa: **Yoksulluk İçimizde**, Dergah Yayınları, İstanbul 1986, 2. Baskı

YTEA, Ekiz, Osman Nuri/Ergül, Müslim ; Servet-i Fünûn'dan Cumhuriyete Kadar : **Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi**, İstanbul 1980

YTYS, Kutlu, Mustafa: **Ya Tahammül, Ya Sefer**, Dergah Yayınları, İstanbul 1986

BİBLİOGRAFYA

- Adıvar, Halide Edib : **Sinekli Bakkal**, Atlas Kitabevi, İstanbul 1936, 31. Baskı
- Aktaş, Şerif : **Yenileşme Dönemi Türk Şiiri Antolojisi**, Akçağ Yayınları, Ankara 1998
- Akyüz, Kenan : **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi**, Ankara 1953
- Arıt, Aydın : **Aya Bir Yolcu**, 1966/67
- Atilla, Osman : **Büyük Memleket Şiirleri Antolojisi**, İtimat Kitabevi, İstanbul 1964
- Bahattin Ögel: Türk Mitolojisi II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları : 2205, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi :516, Tarih Dizisi: 12, İstanbul 1994,
- Bilbaşar, Kemal : **Ay Tutulduğu Gece**, 1961
- Bilbaşar Kemal : **Memo** , Tekin Yayınevi, İstanbul 1979, 4. Baskı
- Buğra, Tarık : **Küçük Ağa**, Yol Yayınları, İstanbul 1979, 5. Baskı
- Buyrukçu Muzaffer, **Acı**, Yedi Tepe Yayınları, İstanbul 1957
- Cumalı, Necati : **Aşk da Gezer**, Sander Yayınları, İstanbul 1975
- Cumalı, Necati : **Ay Büyürken Uyuyamam,** İstanbul, 1969
- Cumalı, Necati : **Yalnız Kadın**, Sander Yayınları, İstanbul 1975, 3. Baskı
- Çelebioğlu, Alim : Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul 1998
- Çokum, Sevinç : **Hilal Görününce**, Cönk Yayınları, İstanbul 1985, 2. Baskı

- Denker, A. Cemil / Davran, Bülent : Almanca – **Türkçe Büyük Lugat, Grosses Deutsch – Türkisches Wörterbuch,** Kanaat Kitabevi, İstanbul 1973

- **Deutsche Literatur von Lessing bis Kafka,** Digital Bibliothek, Direkt media Publishing GmbH, Berlin 1997

- Durbaş, Refik : **Hücremde Ayışığı,** Cem Yayınevi, İstanbul 1974

- Ekiz, Osman Nuri / Ergül, Müslim ; **Servet-i Fünûn'dan Cumhuriyete Kadar : Yeni Türk Edebiyat Antolojisi,** İstanbul 1980

- Enginün, İnci : **Kenan Hulusi Koray'dan Hikayeler**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983, 2. Baskı

- Ferit, Osman (Rahmi Turan) :**Türk Atasözleri**, İstanbul 1987, s.56-57

- Fığlalı, Ethem : **Geçmişten Günümüze Halk İnançları İtibariyle Alevilik -Bektaşilik** ,Türk Halk Kültürünü Araştırma Ve Tanıtma Vakfı Yayınları No:8, Ankara – 1994 , S.47-50

- Güney, Eflatun Cem : **MASALLAR,** Kültür ve turizm Bakanlığı, Ankara 1982, 1. Baskı

- Hikmet Tanyu :**İslamlıktan Önce Türklerde Tek Tanrı İnancı**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1986

- Kafesoğlu, İbrahim : **Türk Milli Kültürü,** Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1983,

- Kaftancıoğlu, Ümit : **Köroğlu Kol Destanları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1979, 1. Baskı

- Kocadoru, Yüksel : **Türkenmond Gedichte aus Frengistan**, Klagenfurt 1995

- Köprülüzade Mehmet Fuat : **Eski Şairlerimiz Divan Edebiyatı Antolojisi**, İstanbul 1934

- Kutlu, Mustafa : **Bu Böyledir**, Dergah Yayınları, İstanbul 1987

- Kutlu, Mustafa : **Gönül İşi**, Hareket Yayınları,, İstanbul 1974

- Kutlu, Mustafa : **Ortadaki Adam**, Hareket Yayınları, İstanbul 1970, 2. Baskı
- Kutlu, Mustafa : **Ya Tahammül Ya Sefer**, Dergah Yayınları, İstanbul 1986
- Kutlu, Mustafa : **Yoksulluk İçimizde,** Dergah Yayınları, İstanbul 1986, 2. Baskı
- Kutlu, Mustafa : **Yokuşa Akan Sular**, Dergah Yayınları, İstanbul 1986, 2. Baskı
- **Meydan Larausse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi**, Cilt 2, s.362- 366, Sabah Gazetesi Armağanı, 1992
- **Meydan Larausse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi,** Cilt 9, s.69-70 , Sabah Gazetesi Armağanı, 1992
- **Microsoft Nachschlagewerke Encarta 97 Enzklopädie,** CD-ROM, Microsoft Corporation 1993-1996
- Neis, Edgar : **Der Mond in der deutschen Lyrik**, C. Bange Verlag, Hollfeld 1984, 2. Baskı
- Püsküllüoğlu, Ali : **Kırlangıcın Kanat Vuruşu**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1979, 1. Baskı
- Rotton, J., Kelly, I. W. : **Much Ado About the Full Moon: A Meta-Analysis of Lunar-Lunacy Research.** In: Psychological Bulletin, Bd. 97, S. 286, 1985
- Sepetçioğlu, M. Necati : **Kilit**, Dilek-İş Matbaası, İstanbul 1971
- Steuerwald, Karl : **Deutsch – Türkisches Wörterbuch**, Otto Harrassowitz Wiesbaden 1974
- Tahir, Kemal : **Devle Ana**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1967
- Taner, Haldun : **Ayışığında " Çalışkur"**, 1954
- Tanpınar, Ahmet Hamdi : **Saatleri Ayarlama Enstitüsü**, Dergah Yayınları, İstanbul 1987, 2. Baskı
- Tecer, Ahmet Kutsi : **Koçyiğit Köroğlu**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, 1. Baskı

- **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, ***Devirler/İsimler/Eserler/Terimler***, Cilt 1, Dergah Yayınları, İstanbul - 1977

- Wunder, E. : **Geburtshelfer Mond? – Zum paranormalen Überzeugungssystem des Lunatismus und seiner empirischen Überprüfung**. In: Skeptiker, 1/95 und 2/95

- www.MDR.tv.windrose. **Grundstücke auf dem Mond**.html.

- Yahya Kemal : **Kendi Gök Kubbemiz,** Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, 1. Baskı

- Yazgan, Bestami : **Gülistanın Gülleri,** Ankara 1997

- Yeniterzi, Emine : **Divan Şiirinde Na't**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları /96, Ankara 1993, s.309-310